

Τεχνολογικό Σχολή
Πανεπιστήμιο Επικοινωνίας και
Κύπρου Μέσων Ενημέρωσης

Πτυχιακή εργασία

**ΠΡΟΣΛΗΨΕΙΣ ΣΟΒΑΡΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΝΗΘΙΚΟΤΗΤΑΣ
ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ: “ΖΗΜΙΑ”, “ΑΝΗΘΙΚΟΤΗΤΑ” ΚΑΙ
“ΣΟΒΑΡΟΤΗΤΑ”**

Χριστιάνα Γεωργίου

Λεμεσός, Μάιος 2024

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΣΩΝ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΣΠΟΥΔΩΝ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

Πτυχιακή εργασία
ΠΡΟΣΛΗΨΕΙΣ ΣΟΒΑΡΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΝΗΘΙΚΟΤΗΤΑΣ
ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ: “ΖΗΜΙΑ”, “ΑΝΗΘΙΚΟΤΗΤΑ” ΚΑΙ
“ΣΟΒΑΡΟΤΗΤΑ”

της
Χριστιάννας Γεωργίου

Επιβλέπων Καθηγητής
Δρ. Στέλιος Στυλιανού

Λεμεσός, Μάιος 2024

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © Χριστιάνα Γεωργίου, 2024

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της πτυχιακής εργασίας από το Τμήμα Επικοινωνίας και Σπουδών Διαδικτύου του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων της συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα όλες/όλους όσες/όσοι βοήθησαν στην υλοποίηση της πτυχιακής, όπως τα άτομα που παραχώρησαν συνέντευξη, τον επόπτη μου Στέλιο Στυλιανού και τους διδάσκοντες Θεόδωρο Κούρο και Κώστα Τζιούβα. Ευχαριστώ επίσης την οικογένεια και τις φίλες και τους φίλους μου που με ενθάρρυναν, δίνοντας μου δύναμη να μην τα παρατήσω και να πιστέψω στον εαυτό μου. Αφιερώνω την πτυχιακή μου σε όλα τα θύματα γυναικοκτονίας, βιασμού, παρενόχλησης, ρητορικής μίσους και κάθε άλλου εγκλήματος και εύχομαι να γνωρίζουν ότι δεν είναι μόνα. “Ποτέ καμία μόνη”, “ποτέ κανένας μόνος”!

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το θέμα της παρούσας πτυχιακής εργασίας είναι οι προσλήψεις σοβαρότητας εγκλημάτων. Συγκεκριμένα, η εργασία αφορά στο πώς η φοιτητική κοινότητα προσλαμβάνει το έγκλημα και την/τον εγκληματία σύμφωνα με τις διαστάσεις “ζημιά”, “ανηθικότητα” και “σοβαρότητα”. Διερευνά τις προσλήψεις των φοιτητριών και φοιτητών σχετικά με τη διάπραξη διάφορων εγκλημάτων και συμπεριφορών που αφορούν σε αυτοδικία, εγκλήματα με θύματα γυναίκες και ρητορική μίσους. Η πρόσληψη περί ζημιάς που προκαλεί ένα έγκλημα και η πρόσληψη περί ανηθικότητας που το διέπει είναι κύριοι παράγοντες που επηρεάζουν την πρόσληψη περί σοβαρότητάς του. Σκοπός είναι και η διερεύνηση της οπτικής των ατόμων που συμμετείχαν στην έρευνα ως προς το αν υπάρχουν “ελαφρυντικά” σε κάποιου είδους εγκλήματα ή αν ένας άνθρωπος που διέπραξε ένα έγκλημα παραμένει εγκληματίας, όποιοι παράγοντες και να τον οδήγησαν στη διάπραξή του. Τα κυριότερα ευρήματα είναι ότι σε μερικές περιπτώσεις εγκλημάτων τα άτομα που συμμετείχαν στην έρευνα συμφωνούν, ή έστω αποδέχονται, κάποια εγκλήματα αυτοδικίας, ενώ καταδικάζουν τα εγκλήματα βιασμού και γυναικοκτονίας θεωρώντας τα απόλυτα επιβλαβή, ανήθικα και σοβαρά. Επίσης, βρίσκουν γενικά μέτρια σοβαρό το έγκλημα της ρητορικής μίσους. Επαληθεύεται όμως και η άποψη ότι το έγκλημα είναι έγκλημα όποιος/α και αν το διέπραξε. Ένας άλλος στόχος της έρευνας ήταν η επαλήθευση ή κατάρριψη της άποψης ότι “όλοι είμαστε εν δυνάμει δολοφόνοι”. Στον βαθμό που κάτι τέτοιο μπορεί να διερευνηθεί με μικρό αριθμό συνεντεύξεων βάθους, η άποψη αυτή εν τέλει επαληθεύτηκε.

Λέξεις κλειδιά: Έγκλημα, Βλάβη, Ανηθικότητα, Σοβαρότητα

ABSTRACT

The topic of this thesis is crime severity perceptions. Specifically, the work concerns how the student community perceives crime and the criminal according to the dimensions "Harmfulness", "Wrongfulness" and "Seriousness". It investigates female and male university students' perceptions of the commission of various crimes and behaviors involving vigilantism violence, crimes with female victims and hate speech. The perception of harm that a crime causes and the perception of wrongfulness underlying it, are major factors influencing the perception of its seriousness. The aim is also to investigate the perspective of the people who participated in the research as to whether there are extenuating circumstances in any kind of crime or whether a person who committed a crime remains a criminal, whatever the factors that led him to commit it. The main findings are that in some cases of crime the people who participated in the research agree, or even accept, some crimes of vigilantism while they condemn the crimes of rape and femicide as absolutely harmful, wrongful and serious. They also generally find the crime of hate speech moderately serious. However, the opinion that a crime is a crime no matter who committed it, is also verified. Another aim of the research was to verify or disprove the view that "we are all potential killers". To the extent that this can be explored with a small number of in-depth interviews, this view was ultimately verified.

Keywords: Crime, Harmfulness, Wrongfulness, Seriousness

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	4
ABSTRACT	5
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	6
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	7
1 Εισαγωγή.....	1
1.1 Θέμα και σκοπός της εργασίας	1
1.2 Βιβλιογραφική Ανασκόπηση - Θεωρητικό πλαίσιο.....	2
1.3 Ο Ρόλος των ΜΜΕ.....	6
1.4 Περιγραφή προβλήματος που πραγματεύεται η εργασία και καινοτομία.....	7
1.5 Αφορμές για την Πραγματοποίηση της Μελέτης	8
1.6 Είμαστε όλοι/ες εν δυνάμει δολοφόνοι;	13
1.7 Ερευνητικά Ερωτήματα	14
2 Μεθοδολογία	15
2.1 Δείγμα.....	15
2.2 Εργαλεία και διαδικασία συλλογής δεδομένων	17
3 Αποτελέσματα	21
3.1 Αποτελέσματα κοινού πλαισίου συνεντεύξεων	21
3.2 Αυτοδικία	27
3.3 Εγκλήματα με θύματα γυναίκες	32
3.4 Ρητορική μίσους.....	36
4 Συμπεράσματα και Συζήτηση.....	42
4.1 Συμπεράσματα που εξήχθησαν από την μελέτη	42
4.2 Περιορισμοί.....	43
4.3 Προτάσεις για μελλοντική έρευνα	44
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	45
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	47

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Παρακάτω παρουσιάζονται συνοπτικά όλες οι σημαντικές συντομογραφίες και όροι, που έχουν χρησιμοποιηθεί στο κείμενο της παρούσας πτυχιακής:

Συντομογραφίες:

ΤΕ.ΠΑ.Κ.:	Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου
Ε.Σ.Δ	Επικοινωνία και Σπουδές Διαδικτύου
ΑΣΕ:	Άτομα που Συμμετείχαν στην Έρευνα

Απόδοση ξενόγλωσσων όρων:

Chunking: Μείωση των δεδομένων μίας έρευνας (στην προκειμένη περίπτωση μείωση των λεγόμενων των συνεντευξιαζόμενων ατόμων ώστε να αφαιρεθούν οι πληροφορίες που δεν χρειάζονται για το θέμα που ερευνάται).

Απόδοση ελληνόγλωσσων όρων:

Ατζέντα των media: Τα θέματα που προβάλλουν τα μέσα ενημέρωσης (media) τα οποία θεωρούν ως τα σημαντικά θέματα της ημέρας (Zahariadis, 2016).

Ηθικός πανικός: Η υπεραντίδραση της κοινωνίας σε θέματα που πιστεύει ότι απειλούν, ακόμη και αν αυτό δεν ισχύει απαραίτητα, την κυρίαρχη ηθική τάξη (Rodopoulos, 2015).

1 Εισαγωγή

1.1 Θέμα και σκοπός της εργασίας

Το θέμα που πραγματεύεται η παρούσα πτυχιακή εργασία είναι οι προσλήψεις σοβαρότητας και ανηθικότητας διάφορων εγκλημάτων. Συγκεκριμένα, η εργασία αφορά τον τρόπο με τον οποίον οι φοιτήτριες και οι φοιτητές «προσλαμβάνουν» το έγκλημα και τον εγκληματία, με βάση τις “Ζημιά” (“βλαβερότητα”), “ανηθικότητα” και “σοβαρότητα”. Το δείγμα της έρευνας είναι δείγμα ευκολίας και πρόκειται για νεαρά άτομα τα οποία φοιτούν στο Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου (ΤΕ.ΠΑ.Κ), και συγκεκριμένα στο Τμήμα Επικοινωνίας και Σπουδών Διαδικτύου (Ε.Σ.Δ). Οι εν λόγω φοιτήτριες και φοιτητές παραχώρησαν ημιδομημένες εις βάθος συνεντεύξεις με στόχο να γίνει μία εις βάθος ανάλυση των προσλήψεων τους σχετικά με διάφορα εγκλήματα. Αυτό επιτεύχθηκε μέσω της ελευθερίας των συνεντευξιαζόμενων ατόμων στον λόγο, στην έκφρασή τους και την ομιλία τους, χάρη στις ερωτήσεις ανοικτού τύπου από τις οποίες αποτελούνταν οι συνεντεύξεις: υπήρχαν και αντερωτήσεις σε αρκετές από τις απαντήσεις. Τα Άτομα που Συμμετείχαν στην Έρευνα (ΑΣΕ) παροτρύνονταν να μιλήσουν ανοιχτά, λεπτομερώς, ενδελεχώς και ειλικρινά, στον βαθμό που τα ίδια επιθυμούσαν. Σκοπός των συνεντεύξεων ήταν να γίνει μία ανάλυση των προσλήψεων που έχει η συγκεκριμένη μερίδα φοιτητών και φοιτητριών σχετικά με τη διάπραξη διάφορων ειδών εγκλημάτων, όπως για παράδειγμα για τα εγκλήματα αυτοδικίας, εκδίκησης ή δικαίωσης - το κάθε ΑΣΕ επιλέγει διαφορετικό όρο με βάση τις προσλήψεις και αντιλήψεις του όπως αναλύεται και εντός των συνεντεύξεων. Μελετώνται επίσης οι προσλήψεις τους σχετικά με τα εγκλήματα γυναικοκτονίας, βιασμού, ρητορικής μίσους, και διάφορα άλλα συναφή. Μέσα από τις συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν αποκαλύπτονται, μεταξύ άλλων, πληροφορίες σχετικά με το ερώτημα που ερευνά η εργασία και διάφορες περεταίρω απόψεις. Ουσιαστικά εν συντομία, ο κύριος στόχος της έρευνας ήταν να διερευνήσει τις τρεις διαστάσεις των προσλήψεων οι οποίες αναφέρονται παραπάνω. Πέρα από τα παραπάνω, αποκαλύπτονται και άλλες απόψεις, προσλήψεις και αντιλήψεις που έχουν τα ΑΣΕ σχετικά με τα εγκλήματα, τους εγκληματίες, τα κίνητρα διάπραξης εγκλημάτων και άλλα συναφή θέματα.

1.2 Βιβλιογραφική Ανασκόπηση - Θεωρητικό πλαίσιο

Σύμφωνα με τον Bhandari (2022) το εάν ένας άνθρωπος καταλήξει στο να πραγματοποιήσει εν τέλει ένα έγκλημα, φαίνεται να προκαλείται από πολλούς και διάφορους παράγοντες. Ο πρώτος παράγοντας, όπως για παράδειγμα στις περιπτώσεις αυτοδικίας όπου ένας ή μία γονέας πραγματοποιεί έγκλημα για το παιδί του/της, είναι η προσπάθεια για εκδίκηση ή δικαίωση. Είναι η θέληση του/της γονέα να νιώσει ο θύτης ή η θύτρια τον πόνο που ένιωσε το παιδί του/της και να γίνει από θύτη/θύτρια θύμα όπως ήταν θύμα το παιδί εξαιτίας του συγκεκριμένου θύτη ή της συγκεκριμένης θύτριας. Θεωρητικά, οι όροι “εκδίκηση” και “δικαίωση” είναι παρόμοιοι, καθώς η πράξη και των δύο αποσκοπεί στο να νιώσει ένας θύτης/μία θύτρια τον πόνο που ένιωσε το θύμα του και να γίνει και αυτός/αυτή θύμα, να πονέσει όπως πόνεσε το θύμα του δικού του εγκλήματος, ότι έγκλημα και να ήταν αυτό. Όμως, το κάθε ΑΣΕ κρίνει ένα έγκλημα ως εκδικητικό ή ως δίκαιο/ λυτρωτικό με βάση τη δική του οπτική γωνία. Αυτό συμβάλλει στη διαφοροποίηση των προσλήψεων του ΑΣΕ σχετικά με το έγκλημα και τον/την εγκληματία. Ένας δεύτερος παράγοντας που οδηγεί τους/τις ανθρώπους σε εγκληματική ενέργεια είναι η περίπτωση υπεράσπισης ενός δικού τους ανθρώπου ή ακόμη και του ίδιου τους του εαυτού, τη στιγμή που δέχεται επίθεση. Πρόκειται για την περίπτωση όπου ένα άτομο αμύνεται και η άμυνα είναι κάτι ποινικά “αποδεκτό” τις πλείστες φορές, ή έστω κοινωνικά ανεκτό. Τις περισσότερες φορές αυτό συμβαίνει λόγω του ότι συχνά είναι αναγκαία ώστε ένα θύμα να σωθεί από το έγκλημα που του/της ασκείται ή που πρόκειται να του/της ασκηθεί. Ένας τρίτος παράγοντας, εξίσου σημαντικός, είναι η ψυχοσύνθεση του θύτη/της θύτριας κατά τη διάρκεια ενός εγκλήματος ή γενικότερα η ψυχική και ψυχολογική του/της κατάσταση τη δεδομένη στιγμή. Μερικές φορές η ύπαρξη ψυχολογικών προβλημάτων οδηγεί κάποιους ανθρώπους σε εγκληματική ενέργεια, συχνά ενόσω βρίσκονται σε κατάσταση ψυχωσικών διαταραχών. Η αντιμετώπιση των συγκεκριμένων ατόμων ποινικά είναι “ειδική” τις πλείστες φορές, καθώς ένα τέτοιο άτομο για παράδειγμα με σχιζοφρένεια, δεν έχει την πλήρη επίγνωση των πράξεων του όταν πραγματοποιεί ένα έγκλημα. Φυσικά, και άλλοι παράγοντες μπορούν να παίξουν ρόλο ή να αποτελέσουν είτε αιτία είτε αφορμή για εγκληματικές ενέργειες και συμπεριφορές (Bhandari, 2022).

Σύμφωνα με την έρευνα του Stylianou (2003) υπάρχουν δύο χαρακτηριστικά πράξεων τα οποία επηρεάζουν την αντιληπτή σοβαρότητα των εγκλημάτων, οι συνέπειες του εγκλήματος (consequences) δηλαδή η ζημιά/βλάβη και η αδικοπραγία (wrongfulness) δηλαδή η ανηθικότητά του. Ως προς τις βασικές έννοιες και τις μεταβλητές που ερευνώνται στην

παρούσα εργασία επομένως, η εξαρτημένη μεταβλητή είναι ο τρόπος και ο βαθμός με τον οποίον οι φοιτήτριες και οι φοιτητές προσλαμβάνουν ένα έγκλημα ως σοβαρό. Οι ανεξάρτητες μεταβλητές είναι οι δύο πρώτες διαστάσεις που αναφέρονται, δηλαδή οι διαστάσεις της ζημιάς και της ανηθικότητας των εγκλημάτων. Η εξαρτημένη μεταβλητή, δηλαδή η πρόσληψη της σοβαρότητας των εγκλημάτων, εξαρτάται από τις δύο προαναφερθείσες ανεξάρτητες μεταβλητές, δηλαδή τις προσλήψεις της ζημιάς/βλαβερότητας και της ανηθικότητας. Επομένως, ο βαθμός πρόσληψης της σοβαρότητας ενός εγκληματία και ενός εγκλήματος από τους φοιτητές και τις φοιτήτριες, εξαρτάται, πρώτον από το πόσο πιστεύουν ότι αυτό το έγκλημα είναι βλαβερό και δεύτερον από το πόσο το θεωρούν ανήθικο, δηλαδή κατά πόσο πιστεύουν ότι καταπατά τις ηθικές αξίες και τους ηθικούς φραγμούς της κοινωνίας. Κάτι που είναι ορθό να τονιστεί είναι το γεγονός ότι η εξαρτημένη μεταβλητή μπορεί να εξαρτηθεί και από διάφορες άλλες μεταβλητές, εκτός τις δύο ανεξάρτητες που μελετώνται στην εργασία, όμως η παρούσα εργασία εστιάζει σε αυτές.

Η "πρόσληψη" ως όρος σύμφωνα με την ψυχολογία, την κοινωνιολογία και την εγκληματολογία, είναι η ερμηνεία διάφορων αισθητηριακών πληροφοριών. Είναι επίσης ο τρόπος με τον οποίο οι άνθρωποι ανταποκρίνονται στις συγκεκριμένες πληροφορίες, όπως επίσης και η αλληλεπίδραση τους με αυτές. Τις εν λόγω πληροφορίες, προσλήψεις και αντιλήψεις, είτε τις αποκτούν είτε τις υιοθετούν επηρεαζόμενοι από το περιβάλλον στο οποίο βρίσκονται, αλλά και από την ευρύτερη κοινωνία. Με λίγα λόγια, ως πρόσληψη ορίζεται ο τρόπος με τον οποίο τα άτομα μίας κοινωνίας, μίας ομάδας, μίας οντότητας ή μίας κοινότητας, ερμηνεύουν διάφορες πληροφορίες και καταστάσεις, αλλά και διάφορα γεγονότα ή περιστατικά τα οποία τους γνωστοποιούνται. Παράλληλα, η πρόσληψη αφορά τον τρόπο με τον οποίο τα άτομα κατανοούν το περιβάλλον γύρω τους και αποκτούν μία συγκεκριμένη άποψη σχετικά με κάτι το οποίο αφορά αυτό το περιβάλλον, ή κάτι το οποίο συνέβη μέσα σε αυτό. Άρα, ουσιαστικά η πρόσληψη είναι ο τρόπος με τον οποίο "βλέπουν" και ορίζουν τις καταστάσεις αυτές (Leung, 2023).

Οι προσλήψεις για τη σοβαρότητα των εγκλημάτων μελετήθηκαν από τη δεκαετία του 1960 (Stylianou, 2003). Σχετικά με τις διαστάσεις που ερευνώνται στην παρούσα πτυχιακή, η "εγκληματική ζημιά"/ "εγκληματική βλαβερότητα" ως έννοια, είναι η περίπτωση όπου κάποιος ή κάποια προκαλεί ζημιά σε κάτι που ανήκει σε ένα άλλο άτομο ή σε μία άλλη ομάδα, είτε πρόκειται για υλική είτε για σωματική είτε για ψυχολογική. Η ζημιά/βλαβερότητα είναι η κατάσταση όπου λόγω της διάπραξης ενός εγκλήματος, υπάρχει κάποια απώλεια ή αρνητική

συνέπεια σε ένα άτομο, στο “θύμα” δηλαδή. Μπορεί να θεωρηθεί από μία εξαιρετικά σημαντική, έως μία ουδέτερη ή και σχεδόν ανύπαρκτη συνέπεια. Εξαιρετικά μεγάλης σημασίας θεωρείται κοινωνικά η ζημιά που έχει ψυχολογικό αντίκτυπο στο θύμα ή κάποια μεγάλη αρνητική, μη αναστρέψιμη ίσως, συνέπεια. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι τα εγκλήματα σεξουαλικής παρενόχλησης, ο βιασμός και η δολοφονία, καθώς θεωρούνται πολύ επιζήμια εγκλήματα προς τα θύματά τους, ακριβώς για τους λόγους που αναφέρονται παραπάνω. Λιγότερο επιζήμια φαίνεται ότι τείνουν να θεωρούνται τα εγκλήματα που δεν έχουν σωματικές ή ψυχολογικές συνέπειες, παρά μόνο υλικές, για παράδειγμα η κλοπή, κυρίως μικροπραγμάτων και ο βανδαλισμός ή καταστροφή αντικειμένων. Η διάσταση της βλαβερότητας επηρεάζει ατομικά αλλά και ομαδικά όσους και όσες βιώνουν το έγκλημα και είναι θύματα εγκλημάτων γενικά. Αυτό εξαρτάται βέβαια από το είδος του εγκλήματος που πραγματοποιείται, τον αριθμό των θυμάτων του και την ιδιότητα των θυμάτων, αν πρόκειται παραδείγματος χάριν για παιδιά, για ανήλικους/ανήλικες, για ηλικιωμένα άτομα, ή για οποιαδήποτε ευάλωτα άτομα γενικά (Victim Support, χ.χ.).

Η ανηθικότητα στην εγκληματολογία αλλά και γενικότερα ως όρος αναφέρεται σε καταστάσεις, συμπεριφορές και γεγονότα που θεωρούνται “λάθος”. Συχνά ο νόμος θεωρεί αυτά τα περιστατικά ως λανθασμένα και χαρακτηρίζονται ως παράνομα νομικά, διώκονται ποινικά και τιμωρούνται από τους αρμόδιους φορείς. Η ανηθικότητα όμως κυρίως αφορά καταστάσεις ή γεγονότα που η ίδια η κοινωνία θεωρεί λανθασμένη την διάπραξή τους, ανεξάρτητα από το τι υποστηρίζει ο νόμος. Είναι συμπεριφορές και πράξεις τις οποίες η εκάστοτε κοινωνία πιστεύει ότι καταπατούν τους ηθικούς φραγμούς της και που έχουν ξεπεράσει τα όρια περί ηθικής τα οποία επικρατούν, είτε εντός της ίδιας της κοινωνίας είτε κάθε κοινωνίας γενικότερα. Επιπλέον, ως ανηθικότητα ορίζεται η καταπάτηση των κοινωνικών αξιών, όπως για παράδειγμα των αξιών του σεβασμού, της ισότητας, της αποδοχής και των δικαιωμάτων των ανθρώπων/μελών μιας ομάδας, μιας κοινότητας, ή γενικά όλου του πληθυσμού και όλων των πολιτών μίας κοινωνίας (Victim Support, χ.χ.). Σύμφωνα με τις παραπάνω πληροφορίες, μερικά παραδείγματα ανήθικων -όπως πιστεύω ως ερευνήτρια ότι θεωρούνται κοινωνικά-καταστάσεων είναι η κλοπή, η δολοφονία, το ψέμα, η αδικία προς κάποιο ευάλωτο άτομο και τα εγκλήματα προς ένα αθώο άτομο το οποίο άδικα βίωσε το έγκλημα εις βάρος του. Η ανηθικότητα είναι η παραβίαση των ηθικών κανόνων και φραγμών που υπάρχουν μέσα στην κοινωνία και που επιβάλλονται, όχι τόσο από το νόμο, αλλά κυρίως από τους/τις πολίτες. Ο σκοπός αυτών των κανόνων είναι η ομαλή και δίκαιη λειτουργία της κοινωνίας. Βέβαια, το τι

είναι ηθικό και τι όχι ο κάθε άνθρωπος το ορίζει διαφορετικά, καθώς η έννοια της ανηθικότητας είναι σχετική.

Η σοβαρότητα στην εγκληματολογία είναι ο βαθμός αδικίας προς τα θύματα, ο οποίος “μετρά” το πόσο βλαβερά είναι προς τα θύματά τους και παράλληλα το πόσο ανήθικα είναι (Warr, 1989). Ο λόγος είναι το γεγονός ότι την πρόσληψη της σοβαρότητας των εγκλημάτων την ορίζουν οι δύο συγκεκριμένοι παράγοντες, δηλαδή η πρόσληψη της βλαβερότητας και η πρόσληψη της ανηθικότητας. Ο Warr υποστηρίζει ότι δεν υπάρχει ένας σαφής ορισμός για την έννοια της σοβαρότητας. Ο λόγος είναι το γεγονός ότι ο κάθε άνθρωπος προσλαμβάνει και μετρά διαφορετικά τη σοβαρότητα, αναλόγως με τα δικά του βιώματα, τις δικές του απόψεις, τους δικούς του ηθικούς φραγμούς και τις δικές του αξίες τις οποίες ακολουθεί, όπως για παράδειγμα τις αξίες της θρησκείας ή της οικογένειας. Γι’ αυτό, στο πρότυπο συνέντευξης υπάρχουν ερωτήσεις που αφορούν τις αξίες των συνεντευξιζόμενων σχετικά με τη θρησκεία, την οικογένεια και τις πολιτικές τους πεποιθήσεις.

Σύμφωνα με την ίδια έρευνα, κάποιιοι πιθανοί λόγοι που οδηγούν τα ΑΣΕ στο να δηλώσουν ένα έγκλημα ως “σοβαρό”, είναι από τη μία, λόγω των κανονιστικών αξιολογήσεων του, δηλαδή, λόγω του γεγονότος ότι αντιμετωπίστηκε ως αδίκημα από το νόμο. Για παράδειγμα, μερικά ΑΣΕ ίσως έχουν ψηλά σε εκτίμηση αυτούς που ορίζουν το νόμο και γενικά τους σχετικούς αρμόδιους φορείς. Αν συμβαίνει κάτι ανάλογο, πιθανότατα τα εν λόγω ΑΣΕ θα συμφωνήσουν με το νόμο και με το γεγονός ότι ο εγκληματίας οδηγήθηκε στη δικαιοσύνη ή και στη φυλακή. Αντίθετα, αν ο εγκληματίας δεν οδηγηθεί στη δικαιοσύνη και δεν φυλακιστεί, τα συγκεκριμένα ΑΣΕ μπορεί να συμφωνήσουν με αυτή την απόφαση των αρμόδιων φορέων, επηρεαζόμενοι λόγω των απόψεων τους υπέρ αυτών των φορέων. Από την άλλη, ορισμένα ΑΣΕ μπορεί να ορίσουν ένα έγκλημα ως σοβαρό λόγω του πραγματικού αντίκτυπου που είχε το συγκεκριμένο έγκλημα στα θύματά του. Σύμφωνα με την έρευνα του Warr (1989) που αναφέρεται και η οποία πραγματοποιήθηκε στους κατοίκους του Ντάλας, φαίνεται ότι σε πάρα πολλές περιπτώσεις στις οποίες τα εγκλήματα δεν θεωρούνται πολύ επιζήμια, μπορεί να θεωρούνται είτε λανθασμένα είτε άδικα. Επομένως, οι άνθρωποι μπορεί να τα χαρακτηρίσουν ως σοβαρά λόγω της αδικίας που τα χαρακτηρίζει και όχι λόγω της βλαβερότητας που τα διακατείχε. Στις περιπτώσεις στις οποίες τα εγκλήματα θεωρούνται περισσότερο επιζήμια παρά λανθασμένα, υπερισχύει η διάσταση της ζημιάς/βλαβερότητας, παρά της ανηθικότητας. Οπότε, σε αυτές τις περιπτώσεις μπορεί οι ερωτώμενοι να δηλώσουν και πάλι μεγάλο βαθμό σοβαρότητας για αυτά τα εγκλήματα, παρόλο που μπορεί να μην είναι πολύ βλαβερά ή

επιζήμια. Ίσως επίσης, δεν έχουν μεγάλο αριθμό θυμάτων σε σημείο που να θεωρηθεί σοβαρό το έγκλημα ή η συνέπεια του εγκλήματος δεν θεωρείται μεγάλου βεληνεκούς (Warr, 1989).

Τα ευρήματα της εν λόγω έρευνας είναι ότι τυγχάνει αρκετά συχνά κάποιοι άνθρωποι να συσχετίζουν τις διαστάσεις της ζημιάς και της σοβαρότητας ή ακόμη και να τις “μπερδεύουν” μεταξύ τους, να θεωρούν ότι κάτι είναι σοβαρό επειδή είναι βλαβερό, ή και το αντίθετο. Μερικές φορές χαρακτηρίζουν ως σοβαρά κάποια εγκλήματα λαμβάνοντας υπόψη μόνο τη βλαβερότητα τους, δηλαδή τη ζημιά που προκάλεσαν στο θύμα ή στα θύματα. Σε κάθε περίπτωση, οι εγκληματολόγοι μετρούν την αντιληπτή σοβαρότητα των εγκλημάτων για τους σκοπούς των ερευνών, ώστε να απαντήσουν τα ερωτήματα σχετικά με το πώς η διάσταση της βλαβερότητας και η διάσταση της ανηθικότητας, επηρεάζει τη διάσταση της σοβαρότητας. Δηλαδή, το πώς οι προσλήψεις της ζημιάς και της ανηθικότητας συμβάλλουν στην διαμόρφωση του αριθμού πρόσληψης της σοβαρότητας, σχετικά με τα εγκλήματα αλλά και τους εγκληματίες (Warr, 1989).

1.3 Ο Ρόλος των MME

Η επικαιρότητα επηρεάζει τις απόψεις των ΑΣΕ, καθώς οι άνθρωποι αλλάζουν απόψεις σχετικά με το τι είναι πιο σημαντικό θέμα από τα άλλα και γενικά δημιουργείται μία υπεραντίδραση προς αυτό, λόγω της πρόσφατης “μεγάλης” είδησης που αναπαράγεται περισσότερο στα μέσα. Δηλαδή, δημιουργείται μία τάση της κοινωνίας στο να αντιδρά σε μεγάλο βαθμό προς κάποια γεγονότα τα οποία χαρακτηρίζονται ως σημαντικά από τα μέσα και τα οποία απειλούν την κυρίαρχη ηθική τάξη. Τα μέσα αρκετά συχνά δημιουργούν ηθικό πανικό μέσω των ειδήσεων τους όπως αναφέρεται παραπάνω, οπότε ίσως να επηρεάζουν τις προσλήψεις της κοινωνίας σχετικά με τα εγκλήματα. Στην ουσία μέσω της ατζέντας των μέσων καταφέρνουν να “ελέγξουν” το πόσο θα ασχοληθεί η κοινωνία με το κάθε θέμα το οποίο προβάλλουν. Όμως, αυτό δεν σημαίνει απαραίτητα ότι τα άτομα που επηρεάστηκαν από την επικαιρότητα και τα μέσα μετά από ένα διάστημα θα παραμένουν στην ίδια άποψη, καθώς κάτι άλλο επίκαιρο ίσως ξανά αλλάξει τις απόψεις και προσλήψεις τους.

Πιθανότατα τον Απρίλιο του 2024, τις συγκεκριμένες μέρες που τα ΑΣΕ απάντησαν το ερωτηματολόγιο, να επηρεάστηκαν για διάφορα ζητήματα, λόγω της επικαιρότητας που υπήρχε και λόγω της ατζέντας των media (Rodopoulos, 2015). Με βάση τα παραπάνω, τα μέσα μπορούν συχνά να καθορίσουν ποια θέματα θα θεωρηθούν επίκαιρα και ποια θα θεωρηθούν τα σημαντικότερα θέματα της ημέρας από όλα όσα προβάλλουν (Zahariadis, 2016). Οπότε, εάν

την χρονική περίοδο που αναφέρεται πιο πάνω διαμορφώθηκε η άποψη των ΑΣΕ σχετικά με το ποιο έγκλημα είναι πιο σοβαρό, πιστεύεται ότι σε υψηλή θέση θα βρίσκονταν η σεξουαλική παρενόχληση, η ενδοοικογενειακή βία και η ρητορική μίσους (με την κοινωνία να στοχοποιεί μία μειονοτική ομάδα, για παράδειγμα τους μετανάστες ή τους ξένους στην Κύπρο). Αντίστοιχα, ίσως τα ΑΣΕ να μην σκέφτονταν ότι η λεκτική και ψυχολογική βία του άνδρα προς τη γυναίκα μπορεί να είναι εξίσου σημαντική όσο η σωματική βία και γενικά ίσως το έγκλημα της ρητορικής μίσους και της ψυχολογικής βίας δεν λαμβάνονται πολύ σοβαρά υπόψη από τα ΑΣΕ, αφού η κοινωνία τα αντιμετωπίζει με “υποαντίδραση”. Δηλαδή, τα θεωρεί λιγότερο σημαντικά σε σχέση με άλλου είδους εγκληματικές συμπεριφορές και καταστάσεις (Rodopoulos, 2015).

1.4 Περιγραφή προβλήματος που πραγματεύεται η εργασία και καινοτομία

Η θεματική περιοχή με την οποία ασχολείται η παρούσα πτυχιακή εργασία είναι οι προσλήψεις σοβαρότητας και ανηθικότητας εγκλημάτων μέσα από την άποψη νεαρών ατόμων στην Κύπρο, και συγκεκριμένα φοιτητών του ΤΕ.ΠΑ.Κ. Το συγκεκριμένο θέμα είναι αρκετά καινοτόμο στην προαναφερθείσα χώρα. Η κυριότερη αιτία είναι το γεγονός ότι στη συγκεκριμένη χώρα δεν έχει πραγματοποιηθεί μεγάλος αριθμός ερευνών που να εστιάζουν στις διαστάσεις στις οποίες εστιάζει η παρούσα εργασία, ειδικά για τις εγκληματικές συμπεριφορές που ερευνώνται και κυρίως για το έγκλημα της ρητορικής μίσους το οποίο δεν έχει ερευνηθεί ως προς τις διαστάσεις που αναφέρονται. Γενικά, κατά καιρούς στο νησί πραγματοποιούνται και δημοσιοποιούνται στα ΜΜΕ διάφορα εγκλήματα, είτε μεγάλου είτε μικρού “βεληνεκούς”. Συγκριτικά με άλλες χώρες όμως, διαπιστώνουμε ότι στην Κύπρο δεν έχει διερευνηθεί επαρκώς ο τομέας της εγκληματικότητας και των προσλήψεων της κοινωνίας.

Οι προσλήψεις της νεολαίας της χώρας για τη διάπραξη εγκλημάτων, και συγκεκριμένα για τη ζημιά που προκαλούν τα εγκλήματα, την ανηθικότητα που θεωρεί η νεολαία ότι τα διακατέχει, και τη σοβαρότητα τους, θα έπρεπε να ερευνηθούν περαιτέρω. Οι φοιτήτριες και οι φοιτητές αποτελούν τη νέα γενιά, μία γενιά που σύντομα θα βγει στον τομέα της εργασίας και έξω στην ευρύτερη κοινωνία γενικότερα. Οπότε, οι πράξεις της θα καθορίσουν σε μεγάλο βαθμό το μέλλον του νησιού. Οι προσλήψεις, στάσεις και αντιλήψεις τους σχετικά με τα εγκλήματα μπορεί να συμβάλουν στις πράξεις στις οποίες η ίδια η νεολαία θα προβεί, είτε αυτές

αφορούν την διάπραξη εγκλήματος, είτε την υποστήριξη ή εναντίωση τους σε κάποιο έγκλημα, ή σε κάποια είδη εγκλημάτων.

Συμπερασματικά, στην εργασία θα ερευνηθεί ο τρόπος με τον οποίο οι νέοι προσλαμβάνουν το έγκλημα αλλά και τον εγκληματία, άρα πρώτον, το πόσο μεγάλο θεωρούν τον αντίκτυπο των εγκλημάτων στα άτομα που εμπλέκονται σε αυτά, για παράδειγμα πόση ζημιά προκαλούν τα εγκλήματα στα θύματά τους. Δεύτερον, το πόσο ανήθικα θεωρούν τα εν λόγω εγκλήματα και πόσο καταπατούν τις ηθικές αξίες των ίδιων ή της κοινωνίας. Τρίτον, το πόσο σοβαρά τα θεωρούν, κάτι που εξαρτάται από το πόσο επιβλαβή και πόσο ανήθικα πιστεύουν ότι είναι. Σημαντικό ρόλο παίζει όπως προαναφέρθηκε, το ότι οι διαστάσεις της ζημιάς και της ανηθικότητας καθορίζουν τη διάσταση της σοβαρότητας. Δηλαδή, οι άνθρωποι τείνουν να “προσλαμβάνουν” ένα έγκλημα ως σοβαρό λόγω της ζημιάς που προκάλεσε, ακόμη και αν αυτή η ζημιά αφορούσε μόνο ένα άτομο ή μόνο μία μικρή ομάδα ατόμων (Borg et.al, 2022).

1.5 Αφορμές για την Πραγματοποίηση της Μελέτης

Αρκετές έρευνες ανακάλυψαν ότι υπάρχει έξαρση εγκληματικότητας κατά τα χρόνια της εφηβείας και στο τέλος της, ειδικά όταν τα άτομα είναι περίπου 20 χρονών (U. S. Department of Health and Human Services, 2001). Βέβαια αυτό δεν είναι κάτι που μπορεί να ειπωθεί με απόλυτη βεβαιότητα και ακρίβεια, καθώς σύμφωνα με τον Myers (2024) σε πολλές περιπτώσεις παρατηρείται από τα ΜΜΕ η τάση να δηλώνουν έξαρση της εγκληματικότητας κατά καιρούς, χωρίς κατ’ ανάγκη να ισχύει και χωρίς αυτό να επιβεβαιώνεται μέσω επαρκών στατιστικών στοιχείων, με σκοπό να δημιουργήσουν ηθικό πανικό. Τα ερεθίσματα που με ώθησαν στη επιλογή του συγκεκριμένου θέματος είναι αρχικά η ύπαρξη εγκληματικών πράξεων, εγκλημάτων, αδικημάτων και κακοποιητικών συμπεριφορών σε Κύπρο και Ελλάδα. Το δεύτερο ερέθισμα είναι η ύπαρξη περιστατικών αυτοδικίας. Μετά την περίπτωση της αυτοδικίας που συνέβη στον Βόλο στις αρχές του 2024, επέλεξα να δώσω έμφαση, μεταξύ άλλων, στα περιστατικά αυτοδικίας λόγω των διαφορούμενων απόψεων της κοινωνίας για αυτά. Όσον αφορά το έγκλημα που αναφέρεται παραπάνω, ένας 50χρονος πατέρας σκότωσε τον αδερφό της γυναίκας του, διότι έμαθε ότι βίαζε για πολλά χρόνια επανειλημμένα την κόρη του από 9 χρονών. Οι απόψεις της κοινωνίας όταν γνωστοποιήθηκε και δημοσιοποιήθηκε το συγκεκριμένο συμβάν ήταν σε μεγάλο βαθμό διαφορούμενες. Οπότε, θεωρήθηκε ότι χρειάζεται

να μελετηθούν οι προσλήψεις διάφορων νεαρών ατόμων σχετικά με αντίστοιχα εγκλήματα αυτοδικίας. Ουσιαστικά, μεταξύ άλλων, η εργασία επικεντρώνεται στις προσλήψεις του δείγματος για τα εγκλήματα που πραγματοποιεί ένα άτομο ανεξαρτήτως φύλου, με την ιδιότητα ως “συγγενής θύματος”, δίνοντας έμφαση στα εγκλήματα στα οποία ο θύτης έχει την ιδιότητα του “γονέα” ή του “αδελφικού προσώπου” που διέπραξε αδίκημα για να εκδικηθεί για ένα συγγενικό του πρόσωπο. Ένα τέτοιο έγκλημα είναι η δολοφονία, για παράδειγμα, την οποία πραγματοποιεί ένας γονιός, είτε είναι μάνα είτε πατέρας, προς τον βιαστή ή τον κακοποιητή του παιδιού του. Μελετώνται επίσης οι προσλήψεις των ατόμων για τα εγκλήματα στα οποία τα θύματα είναι γυναίκες. Το ερέθισμα που με επηρέασε στο να επιλέξω να ασχοληθώ με την έμφυλη θεματική ήταν το γεγονός ότι οι γυναίκες μπορούν πιο εύκολα να είναι θύμα ορισμένων εγκλημάτων. Τέλος, μελετώνται οι προσλήψεις σχετικά με την ρητορική μίσους ώστε να εξερευνηθεί αυτό το έγκλημα “νέας εποχής” στην παρούσα πτυχιακή εργασία.

Ο σκοπός είναι να μελετηθεί τι πιστεύουν τα ΑΣΕ της έρευνας, ώστε μέσω του θεωρητικού πλαισίου και της ποιοτικής έρευνας να απαντηθούν τα παρακάτω ερωτήματα: Πρώτον, «τι είναι αυτό που οδηγεί κάποιον άνθρωπο σε κακοποιητική συμπεριφορά και στην διάπραξη ενός εγκλήματος;» όπως για παράδειγμα ενός βιασμού, μιας γυναικοκτονίας ή ενός εγκλήματος ρητορικής μίσους. Δεύτερον, “ισχύει η άποψη ότι όλοι είμαστε εν δυνάμει δολοφόνοι;”. Τα δύο παραπάνω ερωτήματα απαντώνται μέσα από την οπτική της νεολαίας και τις προσλήψεις της, συγκεκριμένα όπως αναφέρεται παραπάνω, μέσω του πόσο επιζήμια/βλαβερά, ανήθικα και σοβαρά θεωρεί τα εγκλήματα, ώστε να διαπιστωθεί ποια από αυτά “αποδέχεται” και ποια κατακρίνει. Παραδείγματος χάριν, όταν ένας γονιός προβαίνει σε δολοφονία του βιαστή του παιδιού του, οι νέοι που απάντησαν στην έρευνα πιστεύουν ότι υπάρχουν «ελαφρυντικά» για την πράξη του; Ή πιστεύουν ότι ένας δολοφόνος παραμένει δολοφόνος και διέπραξε αδίκημα, όποια και να είναι η ιδιότητα του και όποιοι και να ήταν οι λόγοι που τον οδήγησαν σε αυτό; Αντίστοιχα, τα ΑΣΕ καταλαβαίνουν και αποδέχονται την ψυχοσύνθεση που είχε ο γονιός τη στιγμή που έπραξε κάτι ανάλογο, θεωρώντας ότι το έπραξε λόγω της υπεράσπισής του παιδιού του ή για κάποιον άλλο λόγο; Επίσης, εναντιώνονται στο ότι η ψυχοσύνθεση του θύτη τη δεδομένη στιγμή του εγκλήματος αποζητούσε εκδίκηση, δικαίωση ή λύτρωση; Και τι από τα τρία θεωρούν πιο σωστό;

Παντού συμβαίνουν πολλών ειδών εγκλήματα και υπάρχουν πολλά είδη εγκληματικών συμπεριφορών. Όσον αφορά τα περιστατικά αυτοδικίας, είναι υπαρκτά φαινόμενα σε ολόκληρο τον κόσμο. Είναι όμως άξιο αναφοράς το γεγονός ότι γενικά το έγκλημα, ειδικά που

περιέχει βία, είναι παράνομο και αντίθετο στη νομοθεσία (Lamond, 2007) παρόλο που σε κάποια εγκλήματα αυτοδικίας δεν τιμωρούνται οι δράστες. Οι άνθρωποι καταλήγουν να πραγματοποιούν περιστατικά αυτοδικίας για διάφορους λόγους και συνήθως για να εκδικηθούν κάποιον ο οποίος έβλαψε αυτούς ή ένα δικό τους πρόσωπο. Για παράδειγμα, κάποια περιστατικά αυτοδικίας στα οποία εστιάζει η παρούσα πτυχιακή εργασία, είναι οι περιπτώσεις εκδίκησης γονέων προς άτομα που βιαιοπράγισαν προς το παιδί τους ή που το βίασαν/ παρενόχλησαν σεξουαλικά. Ένα αντίστοιχο περιστατικό συνέβη στο εξωτερικό και συγκεκριμένα στη Γερμανία στις 6 Μαρτίου του 1981. Μία μητέρα, η Marianne Bachmeier, σκότωσε τον Klaus Grabowski, τον άνδρα που βίασε και δολοφόνησε την 7χρονη κόρη της. Μάλιστα, το έπραξε εντός της δικαστικής αίθουσας, κατά τη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας που αφορούσε τη δίκη του Grabowski. Το μένος που την διακατείχε τη δεδομένη στιγμή είχε ως αποτέλεσμα ο άνδρας να πεθάνει ακαριαία, καθώς δέχθηκε απανωτά 7 πυροβολισμούς. Η Γερμανική κοινή γνώμη απορούσε «Πόσο δικαιολογημένη ήταν που ήθελε να εκδικηθεί αυτόν που σκότωσε το παιδί της;». Η υπόθεση της χαρακτηρίστηκε από το γερμανικό δίκτυο Norddeutscher Rundfunk (NDR), και χαρακτηρίζεται μέχρι και σήμερα, ως «η πιο θεαματική υπόθεση αυτοδικίας στην μεταπολεμική Γερμανία», ενώ η ίδια χαρακτηρίστηκε από τα μέσα ως «εκδικήτρια μάνα» (Καρατζιά, 2021). Ένα ανάλογο περιστατικό έλαβε χώρα τον Ιούνιο του 2012 στο Τέξας. Στις 9 Ιουνίου ένας πατέρας ξυλοκόπησε μέχρι θανάτου τον επίδοξο βιαστή της κόρης του, όταν άκουσε τις κραυγές της τη στιγμή της απόπειρας βιασμού. Ενώσω βρίσκονταν μέσα σε μία φάρμα, ο Jesus Flores την απομόνωνε προσπαθώντας να την βιάσει και ο πατέρας έτρεξε να δει τι συμβαίνει στο παιδί του. Αντικρύζοντας τον Flores να το παρενοχλεί, ο πατέρας του ανήλικου κοριτσιού του, τον σκότωσε επιτόπου. Το δικαστήριο αθώωσε τον πατέρα και έκρινε την υπόθεση ως «δικαιολογημένη ανθρωποκτονία», κάτι που είθισται στο Τέξας για τέτοια “περιστατικά δικαιοσύνης”, όπως χαρακτηρίζονται εκεί. Μάλιστα, από πολλά άτομα η αθώωση του πατέρα χαρακτηρίστηκε ως «υπόθεση αληθινής δικαιοσύνης», καθώς η συντριπτική πλειοψηφία της περιοχής συμφωνούσε με την πράξη του, και έτσι η κοινωνία δεν τον “δίκασε” (Παπαδόπουλος, χ.χ.).

Έμπνευση για τη διεκπεραίωση της εργασίας, ήταν και η παρακολούθηση ενός επεισοδίου της -κυπριακής παραγωγής- σειράς «Κάρμα». Η εν λόγω σειρά βασίζεται σε αληθινά εγκλήματα τα οποία συνέβησαν στην Κύπρο. Επίσης, αφορμή ήταν η παρακολούθηση της -ελληνικής παραγωγής- ταινίας “Έτερος Εγώ”. Το επεισόδιο του “Κάρμα” το οποίο

αναφέρεται παραπάνω ονομάζεται “Αυτοδικία” και βασίζεται στον φόνο που διέπραξε μία μητέρα, σκοτώνοντας τον κακοποιητικό σύζυγο της κόρης της. Ο σύντροφος της κόρης της κακοποιούσε σωματικά τη νεαρή γυναίκα, ενώ η ίδια προτίμησε να μην τον καταγγείλει και να μην φύγει από την κατάσταση την οποία βίωνε. Θεωρούσε ότι ίσως χωρίζοντας τα πράγματα θα ήταν χειρότερα για αυτή, οπότε προτίμησε να παραμένει μαζί του παρά την συνεχιζόμενη βία συμπεριφορά εναντίον της. Στο τέλος του επεισοδίου αναφέρονται πληροφορίες σχετικά με ποσοστά εγκληματικότητας αλλά και αναφορές από ψυχολόγους σχετικά με την κατάσταση ψυχικής υγείας του θύματος. Σύμφωνα με τις πληροφορίες, η νεαρή παρέμενε σε μία καταστροφική σχέση λόγω έλλειψης αυτοεκτίμησης και λόγω εξάρτησης, νομίζοντας λανθασμένα ότι η αγάπη και η βία μπορούν να συνυπάρχουν, οπότε βίωνε το λεγόμενο “Loss Aversion”. Πρόκειται για τη θεωρία “αποστροφής απώλειας”, δηλαδή η περίπτωση όπου μία απώλεια γίνεται αντιληπτή από ένα άτομο ως πιο σοβαρή από ένα πιθανό κέρδος, το οποίο μπορεί να αποκτήσει μέσω αυτής της απώλειας. Διαφορετικά, ένα άτομο προτιμά να βιώνει κάποια αρνητική κατάσταση μήπως αν αλλάξει τη ζωή του ζήσει χειρότερες και πιο αρνητικές καταστάσεις.

Η θεωρία που αναφέρεται πιο πάνω χρησιμοποιείται κυρίως για να εξηγήσει τις αντιλήψεις των ατόμων για τις οικονομικές τους απώλειες. Όμως, χρησιμοποιείται επίσης και για τις περιπτώσεις που αναφέρονται παραπάνω, περιπτώσεις στις οποίες τα άτομα προτιμούν να βιώνουν μία αρνητική κατάσταση, λόγω του φόβου ότι αν βγουν από αυτή την κατάσταση ίσως η νέα κατάσταση που θα βιώσουν θα είναι πολύ χειρότερη από την κατάσταση που βιώνουν τη δεδομένη στιγμή. Οπότε, προτιμούν να μην χάσουν αυτό που έχουν ή που ζουν παρόλο που είναι κάτι αρνητικό προς εκείνα (Ninivaggi, 2024). Η νεαρή στο παράδειγμα που αναφέρθηκε παραπάνω, προτίμησε να παραμείνει με έναν κακοποιητικό σύντροφο φοβούμενη ότι χωρίζοντας τον θα ζήσει χειρότερες και πιο αρνητικές καταστάσεις από αυτήν. Πιθανότατα επίσης, μέσω του ψυχολογικού πολέμου που της ασκούσε, να την οδήγησε στο να νομίζει ότι τον χρειάζεται για να πετύχει στη ζωή της, ότι δεν θα καταφέρει να ανταπεξέλθει μόνη της στις προσδοκίες της ζωής εάν χωρίσουν, νομιζόμενη ότι τον έχει ανάγκη. Δηλαδή, ίσως πέρα από την αποστροφή απώλειας η νεαρή να έπασχε από Σύνδρομο της Στοκχόλμης (Wallace, 2007).

Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία τα οποία αναφέρονται εντός του επεισοδίου, κάθε χρόνο 25 χιλιάδες γυναίκες ανά το παγκόσμιο διαπράττουν φονικά εγκλήματα με σκοπό να προστατεύσουν τα παιδιά τους. Το 92% των περιπτώσεων παραδέχονται το έγκλημα τους και παραδίδονται οι ίδιες στην αστυνομία, ενώ τα διεθνής μέσα τις χαρακτηρίζουν “Μητέρα

Τιμωρός”. Μάλιστα, όπως αναφέρεται στο τέλος του επεισοδίου, ο Hans Gross ο οποίος θεωρείται ο πατέρας της εγκληματολογίας, είχε δηλώσει “Να φοβάσαι πάντα τη μητέρα του θύματός σου. Μπορεί να γίνει ο χειρότερος δολοφόνος προκειμένου να εκδικηθεί για το παιδί της”. Τα εγκλήματα αυτοδικίας αποτελούν περίπου το 8% των συνολικών περιπτώσεων εγκλημάτων που πραγματοποιούνται και οι γυναίκες δολοφόνοι συνήθως είναι άτομα της διπλανής πόρτας, πέρα πάσης υποψίας και με λευκό ποινικό μητρώο. Επίσης, αναφέρεται ότι στην Ευρώπη κάθε χρόνο περίπου 16.7 εκατομμύρια γυναίκες είναι θύματα ψυχολογικής και σωματικής βίας από το σύντροφό τους ενώ στην Κύπρο 1 στις 3 γυναίκες είναι θύμα εντός της σχέσης ή του γάμου τους. Όμως, θεωρείται ότι είναι πολύ περισσότερα τα περιστατικά και ότι δεν γνωστοποιούνται διότι τα περισσότερα θύματα φοβούνται να μιλήσουν και να καταγγείλουν τα περιστατικά βίας που βίωσαν. Επίσης, όσον αφορά τις σχέσεις εξάρτησης που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο, 6 στις 10 γυναίκες παραμένουν σε καταστροφικές σχέσεις λόγω έλλειψης αυτοεκτίμησης και εξάρτησης. Σύμφωνα με τις δηλώσεις του Αντώνη Ανδρουλιδάκη, Αναπτυξιακό και Κοινωνικό Ψυχολόγο, που πραγματοποίησε εντός του εν λόγω επεισοδίου, οι γυναίκες που έχουν υποταχθεί σε σχέσεις εξάρτησης, τείνουν να πείθονται από τον βίαιο ή μη σύντροφό τους ότι τον έχουν ανάγκη για να ζήσουν. Επομένως, νομίζουν λανθασμένα ότι η βία και η αγάπη μπορούν να συνυπάρχουν.

Όσον αφορά την ταινία “Ετερος Εγώ”, βασίζεται σε μία σειρά από δολοφονίες τις οποίες διέπραξε ένα άτομο με σκοπό να εκδικηθεί για τον χαμό ενός κοντινού του προσώπου. Συγκεκριμένα, μία γυναίκα είναι θύμα δυστυχήματος στο δρόμο το οποίο προκάλεσε ένας μεθυσμένος οδηγός. Ο μεθυσμένος οδηγός και ο συνοδηγός παραπέμπονται σε δίκη αλλά αθωώνονται. Ένα κοντινό πρόσωπο της γυναίκας αποφασίζει να εκδικηθεί δολοφονώντας κάθε εμπλεκόμενο με το δυστύχημα ή με την αθώωση των ενόχων, δηλαδή σκοτώνει τον δολοφόνο, τον μάρτυρα που δεν μίλησε, και όσους συνέβαλαν στην αθώωση τους λόγω του ότι οι δράστες ήταν γνωστά, οικονομικά ευκατάστατα άτομα. Όταν ένας καθηγητής εγκληματολογίας ανακαλύπτει ποιος είναι ο δολοφόνος προτιμά να μην το αποκαλύψει, διότι αναρωτιέται “τι είναι έγκλημα και τι δικαίωση τελικά;” και πόσο λανθασμένη είναι η εκδίκηση, παρόλο που προσπαθούν άλλοι να τον πείσουν ότι “είναι καλύτερα να ζούμε σε έναν σάπιο κόσμο παρά στο χάος της αυτοδικίας”. Τα παραπάνω στάθηκαν η αφορμή στο να μελετηθεί αν τελικά υπάρχουν ελαφρυντικά για περιστατικά αυτοδικίας. Αν δηλαδή τα ΑΣΕ αποδέχονται σε μερικές περιπτώσεις την εκδίκηση, λόγω της ζημιάς που προκάλεσε ένα έγκλημα στο θύμα του, ειδικά αν το θύμα είναι κοντινό πρόσωπο του ατόμου που θέλει να εκδικηθεί.

Μία άλλη εγκληματική συμπεριφορά που εξερευνάται στην παρούσα πτυχιακή εργασία είναι η ρητορική μίσους, δηλαδή το hate speech. Η ρητορική μίσους αποτελεί μία νέας εποχής εγκληματική συμπεριφορά είναι μία μορφή εγκλήματος η οποία δεν έχει μελετηθεί ενδελεχώς, και γενικότερα δεν υπάρχουν πολλές έρευνες που να μελετούν τις επιπτώσεις της στα θύματα της, στις μειονοτικές ομάδες που τους ασκείται η ρητορική μίσους, και γενικά στην ευρύτερη κοινωνία. Παρόλο που δεν έχει ένα άμεσο θύμα, είναι ένα σημαντικό είδος εγκλήματος, πηγάζει μέσα από τις αντιλήψεις της κοινωνίας και μπορεί να επηρεάσει τον τρόπο με τον οποίον η κοινωνία αντιμετωπίζει μία μειονοτική ομάδα. Η ρητορική μίσους μπορεί εύκολα να είναι η αρχή ενός μεγαλύτερου προβλήματος και να οδηγήσει την κοινωνία στο να θυματοποιήσει μία ομάδα ή και στο να γίνει βίαιη απέναντι της. Μπορεί να επηρεάσει τα άτομα αυτής της μειονοτικής ομάδας και να υπάρξουν μέχρι και μη αναστρέψιμες συνέπειες προς αυτά, λόγω της βίας που μπορεί να τους ασκηθεί από την κοινωνία που τους έχει θυματοποιήσει και αυτό είναι κάτι που πρέπει να διερευνηθεί.

1.6 Είμαστε όλοι/ες εν δυνάμει δολοφόνοι;

Η παρούσα πτυχιακή εργασία αφορά και στη θεωρία ότι «όλοι είμαστε εν δυνάμει δολοφόνοι». Τη συγκεκριμένη θεωρία υποστηρίζει και ο Edwards (2015), συγγραφέας του βιβλίου “Good Reasons to Kill”, καθώς πραγματοποιώντας ποιοτική έρευνα μέσω συνεντεύξεων σε πολλά άτομα που διέπραξαν δολοφονίες, διαπίστωσε ότι “παρά το οτιδήποτε θα θέλαμε να πιστεύουμε για εμάς, όλοι είμαστε ικανοί να σκοτώσουμε”. Το αν θα διαπράξουμε ένα τέτοιο έγκλημα εξαρτάται από πολλούς παράγοντες. Ένας από τους παράγοντες που μπορεί να επηρεάσει έναν άνθρωπο προς αυτή την κατεύθυνση είναι η θέληση για εκδίκηση, οδηγώντας τον σε έγκλημα αυτοδικίας, οπότε αποτελεί μία από τις μορφές εγκληματικής συμπεριφοράς που μελετάται στην παρούσα εργασία. Δηλαδή, η περίπτωση όπου παίρνει ένα άτομο το νόμο στα χέρια του διαπράττοντας ένα έγκλημα, αποσκοπώντας την εκδίκηση προς ένα άτομο που διέπραξε ένα έγκλημα εις βάρος του. Είναι σημαντική για την επιστήμη η διεκπεραίωση της έρευνας, ώστε να διαπιστώσουμε αν υπερισχύει η θεωρία που αναφέρεται παραπάνω, ή αν υπερισχύει η νομική άποψη για τη δολοφονία, σύμφωνα με την οπτική των ΑΣΕ. Δηλαδή, ότι η δολοφονία παραμένει αδίκημα και έγκλημα όποιο άτομο και να τη διέπραξε και όποιο κίνητρο και να είχε. Επίσης, ότι με το να σκοτώσεις ένα δολοφόνο ο αριθμός των δολοφόνων στον κόσμο παραμένει ο ίδιος, άρα αφού διέπραξες δολοφονία έστω και αν αυτός που σκότωσες ήταν δολοφόνος ή βιαστής, είσαι και εσύ πλέον εγκληματίας. .

1.7 Ερευνητικά Ερωτήματα

Το ερευνητικό ερώτημα αφορά τις προσλήψεις του πληθυσμού ενδιαφέροντος της εργασίας, ο οποίος είναι φοιτήτριες και φοιτητές του ΤΕ.ΠΑ.Κ και συγκεκριμένα του Τμήματος Ε.Σ.Δ. Συγκεκριμένα, το ερώτημα που καλείται να απαντήσει η παρούσα πτυχιακή εργασία είναι “ποιες είναι οι προσλήψεις των εν λόγω φοιτητών σχετικά με ορισμένες μορφές εγκληματικής συμπεριφοράς, εστιάζοντας στις τρεις διαστάσεις της ζημιάς/ βλαβερότητας, της ανηθικότητας και της σοβαρότητας των εγκλημάτων”. Το πρώτο θέμα, το οποίο μελετάται είναι οι προσλήψεις σχετικά με διάφορα εγκλήματα αυτοδικίας. Το δεύτερο θέμα που επιλέχθηκε να ερευνηθεί είναι οι προσλήψεις για το έγκλημα της γυναικοκτονίας και του βιασμού και γενικά οι προσλήψεις για τα εγκλήματα με θύμα το γυναικείο φύλο. Τέλος, εξερευνώνται οι προσλήψεις σχετικά με το έγκλημα της ρητορικής μίσους. Στην εργασία μελετάται ο τρόπος με τον οποίο οι φοιτήτριες αυτές και οι φοιτητές αυτοί προσλαμβάνουν το έγκλημα και τον εγκληματία και ο βαθμός με τον οποίον θεωρούν ότι διάφορα εγκλήματα είναι ζημιώδη/ βλαβερά, ανήθικα και επομένως, σοβαρά, αφενός για τα θύματα και αφετέρου για τον περίγυρο τους.

Οι δύο ανεξάρτητες μεταβλητές της εργασίας είναι η πρόσληψη της ζημιάς/ βλαβερότητας και η πρόσληψη της ανηθικότητας, ενώ η εξαρτημένη μεταβλητή είναι η πρόσληψη της σοβαρότητας. Τα ερευνητικά ερωτήματα αφορούν το πόσο επιζήμια, ανήθικα και σοβαρά θεωρούν οι φοιτήτριες και οι φοιτητές τα διάφορα εγκλήματα που μελετώνται. Σχετικά με την βλαβερότητα, την ανηθικότητα και τη σοβαρότητα των εγκλημάτων δολοφονίας, εκούσιου φόνου και βιασμού αναμένεται ότι θα θεωρούνται από τα ΑΣΕ ως τα πιο επιζήμια, ανήθικα και σοβαρά εγκλήματα. Υπολογίζεται ότι η απάντηση ίσως διαφέρει όταν η δολοφονία αφορά έγκλημα αυτοδικίας με θύμα ένα βιαστή ή έναν δολοφόνο, ανεξαρτήτως συνθηκών ζωής, θανάτου ή κατάστασης υγείας του, για παράδειγμα αν το θύμα είναι ένας ηλικιωμένος άρρωστος βιαστής. Ο λόγος είναι το γεγονός ότι το κίνητρο του δολοφόνου παραμένει το ίδιο, καθώς αποζητά εκδίκηση, δικαίωση ή λύτρωση για αυτό που διαπράχθηκε εις βάρος του ή εις βάρος ενός δικού του ατόμου. Επομένως, ίσως η βλαβερότητα, ανηθικότητα και σοβαρότητα της δολοφονίας ενός βιαστή ή/ και δολοφόνου να απαντηθεί με μέτριο βαθμό. Στις πρώτες έξι συνεντεύξεις δόθηκε έμφαση στην αυτοδικία, στις συνεντεύξεις 6-9 στα εγκλήματα με θύματα γυναίκες και στις συνεντεύξεις 10-13 στη ρητορική μίσους.

2 Μεθοδολογία

2.1 Δείγμα

Τα ΑΣΕ όπως αναφέρθηκε παραπάνω είναι μέλη της φοιτητικής κοινότητας του ΤΕ.ΠΑ.Κ. Ο πληθυσμός ενδιαφέροντος συγκεκριμένα είναι φοιτήτριες και φοιτητές της σχολής Επικοινωνίας και Μέσων Ενημέρωσης και του τμήματος Επικοινωνίας και Σπουδών Διαδικτύου (Ε.Σ.Δ). Η δειγματοληψία για τη διεκπεραίωση της έρευνας αποτελείται από δείγμα ευκολίας λόγω άμεσης και εύκολης προσβασιμότητας. Ο λόγος επιλογής της συγκεκριμένης κατηγορίας ατόμων είναι αφενός διότι αποτελεί δείγμα ευκολίας και αφετέρου διότι ο σκοπός της εργασίας είναι η μελέτη των προσλήψεων νεαρών ατόμων σχετικά με τα εγκλήματα και τις διαστάσεις που ερευνώνται. Ο λόγος επιλογής ατόμων του εν λόγω πανεπιστημίου είναι το γεγονός ότι πρόκειται για φοιτήτριες και φοιτητές του πανεπιστημίου στο οποίο φοιτώ και επομένως, συχνά έρχομαι σε επαφή με τα ΑΣΕ. Αυτό είχε όφελος στη διεκπεραίωση της έρευνας, καθώς σε αρκετές περιπτώσεις επιτεύχθηκε η δια ζώσης παραχώρηση των συνεντεύξεων και αφού ήμουν παρούσα κατά τη διεκπεραίωση τους, ήταν πιο εύκολη η επικοινωνία με τα ΑΣΕ, οπότε μπορούσα να επιλύσω τις οποιεσδήποτε απορίες και να αντιληφθούν σωστά τις ερωτήσεις τα συνεντευξιζόμενα άτομα. Έτσι, αποφεύχθηκε όσο το δυνατόν περισσότερο η ύπαρξη ασαφειών.

Όσον αφορά τα χαρακτηριστικά του δείγματος, πρόκειται για φοιτητές και φοιτήτριες του τμήματος Ε.Σ.Δ, άνδρες και γυναίκες. Σύμφωνα με τις απαντήσεις των ΑΣΕ κάποιοι έχουν ψηλά την αξία της θρησκείας ενώ κάποιοι άλλοι όχι. Μόνο ένα άτομο δήλωσε ότι “κάτι “ανώτερο υπάρχει”, αλλά δεν πιστεύει όλα αυτά που λέει η εκκλησία. Δηλώνει ότι χωρίς αποδείξεις δεν πιστεύει εύκολα και δεν μπορεί να προσδιορίσει τι είναι αυτό το κάτι, αλλά δεν μπορεί να πει ότι υπάρχουμε από το μηδέν. Τα υπόλοιπα ΑΣΕ είναι θρησκευόμενα, σύμφωνα με τις απαντήσεις τους στο πρώτο μέρος της συνέντευξης, το οποίο αφορά μεταξύ άλλων τις αξίες τους και τις απόψεις τους για διάφορα εγκλήματα ως προς το πόσο επιβλαβή, ανήθικα και σοβαρά τα θεωρούν.

#	Φύλο	Ηλικία	Μορφωτικό Επίπεδο
min:			
26m max:	Γυναίκες: 6	min: 21	
1h 59m	(46.1%) Άνδρες: 7	max: 22 mean:	
mean: 1h	(53.8%)	21.5	
1m			
#1	Άνδρας	22	Προπτυχιακός Φοιτητής
#2	Άνδρας	22	Προπτυχιακός Φοιτητής
#3	Γυναίκα	22	Προπτυχιακός Φοιτητής
#4	Γυναίκα	22	Προπτυχιακός Φοιτητής
#5	Άνδρας	22	Προπτυχιακός Φοιτητής
#6	Γυναίκα	21	Προπτυχιακός Φοιτητής
#7	Γυναίκα	22	Προπτυχιακός Φοιτητής
#8	Άνδρας	22	Προπτυχιακός Φοιτητής
#9	Άνδρας	22	Προπτυχιακός Φοιτητής
#10	Άνδρας	22	Προπτυχιακός Φοιτητής
#11	Γυναίκα	22	Προπτυχιακός Φοιτητής
#13	Γυναίκα	21	Προπτυχιακός Φοιτητής
#14	Άνδρας	22	

Πραγματοποιήθηκαν συνολικά 13 συνεντεύξεις. Οι ημιδομημένες συνεντεύξεις βάθους με δείγμα ευκολίας θα διευκόλυναν σε μεγάλο βαθμό τη διεκπεραίωση της έρευνας. Επίσης, η αιτία επιλογής συνεντεύξεων ως το εργαλείο έρευνας ήταν η άμεση επαφή με μικρή μερίδα φοιτητών, ώστε να μιλήσουν πιο ενδελεχώς και πιο αναλυτικά για το θέμα που ερευνάται. Αυτό θα μπορούσε να συμβάλει στο να διαπιστωθεί εάν κάτι συγκεκριμένο απασχολεί όλα τα ΑΣΕ ή έστω τα περισσότερα από αυτά. Εάν κάτι απασχολούσε όλα τα ΑΣΕ της ποιοτικής έρευνας, θα μπορούσε πιθανότατα να απασχολεί και άλλα μέλη της φοιτητικής κοινότητάς τους και ίσως μπορούσε να ερευνηθεί σε μεταγενέστερη μελέτη, βασιζόμενη στην παρούσα εργασία ή επηρεασμένη από αυτή. Όλα τα παραπάνω ήταν αποτελεσματικά για τα ευρήματα και τα συμπεράσματα της πτυχιακής, διότι μέσω αυτών ερμηνεύτηκε η άποψη των ΑΣΕ και οι προσλήψεις τους σχετικά με ένα επίκαιρο και διαχρονικό θέμα. Κάποια εξ αυτών των εγκλημάτων έχουν ορατές συνέπειες και άμεσο θύμα όπως τα εγκλήματα αυτοδικίας, και κάποια εξ αυτών δεν έχουν ορατές συνέπειες ή άμεσο θύμα όμως είναι εξίσου σημαντικά για την ομαλή λειτουργία της κοινωνίας, όπως τα περιστατικά ρητορικής μίσους.

2.2 Εργαλεία και διαδικασία συλλογής δεδομένων

Η έρευνα αποτελείται από ποιοτική μελέτη και οι συνεντευξιαζόμενες και συνεντευξιαζόμενοι είναι φοιτήτριες και φοιτητές του Ε.Σ.Δ. Το εργαλείο και η μέθοδος συλλογής των δεδομένων είναι ημιδομημένες συνεντεύξεις βάθους. Όσον αφορά τις ερωτήσεις των συνεντεύξεων, μερικές απαντήσεις αφορούν αριθμητικές τιμές. Στις ερωτήσεις το κάθε συνεντευξιαζόμενο άτομο καλείται να απαντήσει πόσο επιζήμια, πόσο ανήθικα και πόσο σημαντικά θεωρεί κάποια εγκλήματα. Χρησιμοποιήθηκε κλίμακα μεταξύ 1= καθόλου και 5= απόλυτα. Στις περισσότερες ερωτήσεις ζητήθηκε να εξηγήσουν ενδελεχώς γιατί επέλεξαν αυτούς τους αριθμούς και γιατί θεωρούν το κάθε έγκλημα που ερευνάται ότι είναι επιζήμιο, ανήθικο και σοβαρό στο επίπεδο και στον αριθμό που πιστεύουν. Σκοπός των συνεντεύξεων ήταν τα ΑΣΕ να απαντήσουν όσο το δυνατό περισσότερο με πιο ολοκληρωμένο, αναλυτικό και ενδελεχή τρόπο τις ερωτήσεις.

Τα ΑΣΕ ανέφεραν διάφορα χαρακτηριστικά τους που αφορούν τις αξίες που ακολουθούν, για παράδειγμα την αξία της εκκλησίας, της πίστης, και γενικότερα της

θρησκείας, τις πολιτικές και κομματικές τους πεποιθήσεις, και διάφορα άλλα συναφή που αφορούν αξίες, πεποιθήσεις και απόψεις. Επίσης, ανέφεραν τις απόψεις τους σχετικά με τον αντίκτυπο των εγκλημάτων στα θύματα και τις προσλήψεις τους για τα εγκλήματα και τους εγκληματίες γενικότερα. Στις ερωτήσεις των συνεντεύξεων προστέθηκαν επίσης ερωτήσεις που αφορούν το τι πιστεύουν ότι πρέπει να πράξουν οι αρμόδιοι φορείς για να σώσουν τα θύματα, ή έστω να τα δικαιώσουν, και πώς πρέπει αυτοί οι αρμόδιοι φορείς να αντιμετωπίζουν τους θύτες και τις θύτριες του κάθε εγκλήματος που ερευνάται.

Πραγματοποιήθηκαν συνολικά 13 συνεντεύξεις για μελέτη των απόψεων των ΑΣΕ σχετικά με τα εγκλήματα αυτοδικίας και σχετικά με τις εξής εγκληματικές συμπεριφορές: Τις προσλήψεις τους σχετικά με το έγκλημα της δολοφονίας ενός βιαστή ή δολοφόνου, τον βιασμό/σεξουαλική κακοποίηση ή παρενόχληση, τη ρητορική μίσους και τις γυναικοκτονίες. Οι 13 αυτές συνεντεύξεις χωρίστηκαν σε τρεις ομάδες. Στις ομάδες β και γ χρησιμοποιήθηκε το ίδιο α' μέρος, το οποίο αποτελείται από ερωτήσεις της α' ομάδας. Σκοπός ήταν να υπάρξει ένα κοινό πλαίσιο σε όλες τις συνεντεύξεις, ανεξαρτήτως ομάδας. Στην πρώτη ομάδα συνεντεύξεων η οποία αποτελείται από τις πρώτες 5 συνεντεύξεις δόθηκε έμφαση σε εγκλήματα αυτοδικίας, με έμφαση στα εγκλήματα με θύματα βιαστές ή και δολοφόνους (υποθετικά σενάρια εκδίκησης/δικαίωσης/λύτρωσης). Στη δεύτερη ομάδα συνεντεύξεων δηλαδή στις επόμενες 4 συνεντεύξεις (6-9) δόθηκε έμφαση σε προσλήψεις σχετικά με τις γυναικοκτονίες, το έγκλημα του βιασμού, της σεξουαλικής παρενόχλησης και της σεξουαλικής κακοποίησης. Επίσης, μελετάται το έγκλημα της ψυχικής κακοποίησης - ψυχολογικής βίας για να διαπιστωθεί αν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες λαμβάνουν υπόψη τη σοβαρότητα αυτού του εγκλήματος ή αν επειδή δεν υπάρχει σωματική βία δεν το προσλαμβάνουν ως αρκετά σοβαρό ή επιζήμιο. Στην τρίτη ομάδα συνεντεύξεων δηλαδή στις επόμενες 4 συνεντεύξεις (10-13) δόθηκε έμφαση στη ρητορική μίσους. Ο λόγος επιλογής της ρητορικής μίσους είναι το γεγονός ότι οι συνέπειες της ρητορικής μίσους είναι ένα πρωτοπόρο θέμα έρευνας, το οποίο δεν έχει διερευνηθεί ακόμη σε μεγάλο βαθμό, ειδικά ως προς τις διαστάσεις που ερευνά η παρούσα εργασία.

Οι συνεντεύξεις όπως προαναφέρθηκε είναι ημι-δομημένες. Κάποιες ερωτήσεις ήταν καταγεγραμμένες από προηγουμένως ώστε να ερωτηθούν αυτές σε όλες τις συνεντευξιαζόμενες και όλους τους συνεντευξιαζόμενους, και οι ερωτήσεις φαίνονται παρακάτω. Η κάθε συνέντευξη όμως αποτελείτο και από αντερωτήσεις που προέκυπταν κατά τη διάρκεια των εν λόγω συνεντεύξεων, με βάση τα όσα ειπώθηκαν από το κάθε ΑΣΕ. Για τις

επόμενες ομάδες συνεντεύξεων αποφασίστηκε ώστε να μειωθούν οι ερωτήσεις. Τα ΑΣΕ της πρώτης ομάδας λόγω του ότι οι συνεντεύξεις ήταν μεγάλης διάρκειας (η πιο μικρή ήταν 25 λεπτά και η πιο μεγάλη σχεδόν 2 ώρες). Οπότε, στο γ' μέρος οι φοιτήτριες και οι φοιτητές απαντούσαν πολύ περιεκτικά λόγω της κούρασής τους. Όμως αυτό το μέρος ήταν το πιο σημαντικό λόγω των υποθετικών σεναρίων και των ερωτήσεων σχετικά με τις διαστάσεις που ερευνώνται περί βλαβερότητας, ανηθικότητας και σοβαρότητας. Επομένως, στο β' και γ' γκρουπ συνεντεύξεων αφαιρείται το πρώτο μέρος της πρώτης ομάδας συνεντεύξεων και συμπυκνώνεται το β' μέρος σε λίγες, χρήσιμες ερωτήσεις που σχετίζονται πιο άμεσα με το θέμα. Επίσης, διαμορφώνεται το επόμενο μέρος σύμφωνα με τα εγκλήματα που ερευνά το κάθε γκρουπ συνεντεύξεων.

Οι συναντήσεις με σκοπό την διεκπεραίωση των συνεντεύξεων πραγματοποιήθηκαν είτε διαδικτυακά, είτε δια ζώσης διότι η διαπροσωπική επαφή θα ήταν πιο αποτελεσματική επικοινωνιακά, αφού τα ΑΣΕ θα ένιωθαν πιο οικεία και πιθανότατα να ήταν περισσότερο ειλικρινή από ό,τι θα ήταν σε μία διαδικτυακή συνέντευξη. Συνολικά, πραγματοποιήθηκαν 6 συνεντεύξεις δια ζώσης και 7 διαδικτυακά. Οι συνεντεύξεις καταγράφηκαν μέσω ηχογράφησης από κινητό τηλέφωνο ή μέσω της πλατφόρμας Zoom από την οποία πραγματοποιήθηκαν οι διαδικτυακές συνεντεύξεις, ώστε να μην χαθεί η οποιαδήποτε πληροφορία που ειπώθηκε. Έγινε αποηχογράφηση των 13 συνεντεύξεων και ανάλυση. Ακολουθήθηκαν τα εξής βήματα: Καθαρισμός, μείωση, ερμηνεία και αναπαράσταση. Ο καθαρισμός δεδομένων αφορούσε τη διαγραφή των πληροφοριών από τις αποηχογραφήσεις οι οποίες δεν είναι άμεσες με το θέμα ή δεν χρειάζονται, ώστε να παραμείνουν μόνο οι πληροφορίες που είναι σχετικές με το θέμα που ερευνάται. Το chunking αφορούσε την κωδικοποίηση των δεδομένων μέσω χρωματισμών (highlight) των πληροφοριών ανά κατηγορία με τον τρόπο που κωδικοποιήθηκαν. Δημιουργήθηκε ένα Codebook στο οποίο αναγραφόταν τι σημαίνει το κάθε χρώμα ως προς την κωδικοποίηση και σε ποια κατηγορία ανήκει το κάθε δεδομένο, π.χ. “στάσεις για την αυτοδικία” μπλε χρώμα, “στάσεις για την εκδίκηση προς βιαστές” πράσινο χρώμα, “στάσεις για το έγκλημα του βιασμού” ροζ χρώμα, “στάσεις για το έγκλημα της ρητορικής μίσους” κίτρινο χρώμα και “στάσεις για τις γυναικοκτονίες” κόκκινο χρώμα. Με αυτό τον τρόπο ήταν εύκολα διακριτό ποια δεδομένα και ποιες στάσεις των ΑΣΕ συμπίπτουν ώστε να πραγματοποιηθεί σε μεταγενέστερο στάδιο η ανάλυση και να διερευνηθούν οι προσλήψεις τους. Η κωδικοποίηση πραγματοποιήθηκε με in vivo ανάλυση, δηλαδή πρώτα πραγματοποιήθηκαν οι συνεντεύξεις και στη συνέχεια αποφασίστηκαν, προσδιορίστηκαν και

οργανώθηκαν τα είδη και οι κατηγορίες των κωδίκων, οι τρόποι κωδικοποίησης και τα highlights. Επίσης, έγινε ομαδοποίηση των απαντήσεων των συνεντεύξεων ανά ερώτηση με σκοπό να μαζευτούν όλες οι απαντήσεις της κάθε ερώτησης σε ένα σημείο, για εύκολη κατανόηση των κοινών στοιχείων όλων των συνεντεύξεων. Τα δύο τελευταία βήματα αφορούν την ερμηνεία και την αναπαράσταση των δεδομένων και σχετίζονται άμεσα μεταξύ τους. Η ερμηνεία αποτελούσε μία εξήγηση των δεδομένων των συνεντεύξεων, η οποία πραγματοποιήθηκε μετά την κωδικοποίηση και την ομαδοποίηση τους μέσω chunking. Τέλος, η αναπαράσταση των δεδομένων επρόκειτο για τη σύνοψη και την παρουσίαση των αποτελεσμάτων που αφορούν την “εξήγηση” των δεδομένων και των αναλύσεών τους, ώστε να είναι κατανοητά από τις αναγνώστριες και τους αναγνώστες της παρούσας πτυχιακής.

3 Αποτελέσματα

3.1 Αποτελέσματα κοινού πλαισίου συνεντεύξεων

Η σειρά των συνεντεύξεων η οποία αναφέρεται στη συνέχεια, π.χ. “ο πρώτος συνεντευξιαζόμενος”, “η δεύτερη συνεντευξιαζόμενη” κ.λπ. δεν αντιπροσωπεύει την πραγματική σειρά διεξαγωγής των συνεντεύξεων. Πραγματοποιήθηκε ανακατανομή και χρησιμοποιείται μία ψεύτικη σειρά με αποτέλεσμα οι συνεντεύξεις να έχουν πάρει άλλο αριθμό από αυτόν που τις αφορά. Η αιτία είναι το γεγονός ότι ο πληθυσμός ενδιαφέροντος είναι μία πολύ μικρή κοινότητα ενός πανεπιστημίου, άρα θα μπορούσε να αποκαλυφθεί η σειρά πραγματοποίησης των συνεντεύξεων και ποια συνέντευξη αντιστοιχεί στο κάθε ΑΣΕ. Η πρώτη ομάδα συνεντεύξεων αφορούσε τις συνεντεύξεις 1-5, η δεύτερη ομάδα τις συνεντεύξεις 6-9 και η τρίτη ομάδα τις συνεντεύξεις 10-13. Το κοινό πλαίσιο των τριών ομάδων αποτελείται από 5 ερωτήσεις που είναι κοινές και στις τρεις ομάδες συνεντεύξεων. Οι ερωτήσεις είναι ποια εγκλήματα θεωρούν πιο επιζήμια και σε πόσο βαθμό, ποια θεωρούν πιο ανήθικα, ποια θεωρούν πιο σοβαρά, ποια είναι η άποψη τους για τα εγκλήματα εκδίκησης και αν θεωρούν πιο σωστό ως όρο και ως πράξη την εκδίκηση τη δικαίωση ή τη λύτρωση. Επίσης, οι ομάδες συνεντεύξεων β’ και γ’ έχουν ακόμη ένα κοινό μέρος μεταξύ τους, με σύνολο 5 κοινές ερωτήσεις οι οποίες αφορούν την έμφυλη θεματική, με υποθετικά σενάρια δολοφονίας ανδρών και γυναικών (γυναικοκτονίας) και τη θεματική ρητορικής μίσους με υποθετικά σενάρια ρητορικής μίσους προς συγκεκριμένες μειονότητες της χώρας.

Στην πρώτη ερώτηση σχετικά με το ποια εγκλήματα θεωρούν πιο επιζήμια για τα θύματα, τα περισσότερα ΑΣΕ απάντησαν την δολοφονία, τον βιασμό, την σεξουαλική κακοποίηση, την σεξουαλική παρενόχληση και γενικά οτιδήποτε αφορά σεξουαλική επίθεση. Πέρα από τα παραπάνω, από την πρώτη ομάδα συνεντεύξεων, ο πρώτος συνεντευξιαζόμενος ανέφερε και τον ακρωτηριασμό ως επιζήμιο και σοβαρό έγκλημα, αλλά και τη ληστεία ως επιζήμιο ως προς την ψυχολογική ζημιά του θύματος που χάνει κάτι το οποίο απέκτησε με κόπο, κάτι που αναφέρει και το τρίτο άτομο από το β’ γκρουπ συνεντεύξεων αλλά και το τέταρτο άτομο από το γ’ γκρουπ. Η τρίτη συνεντευξιαζόμενη της α’ ομάδας δήλωσε ότι όλα τα εγκλήματα είναι επιζήμια για τα θύματα, και ανήθικα αλλά και σοβαρά, κυρίως όμως επιζήμια. Ότι δηλαδή όλα έχουν έστω και ένα μικρό αντίκτυπο προς το θύμα, από το πιο μικρό μέχρι το

πιο μεγάλο. Αντίστοιχα, η δεύτερη συνεντευξιαζόμενη της β' ομάδας δήλωσε ότι όλα τα εγκλήματα τα θεωρεί ανήθικα ακόμη κι αν κάποια δεν τα θεωρεί επιζήμια ή σοβαρά.

Από τη δεύτερη ομάδα συνεντεύξεων, όλα τα ΑΣΕ ανέφεραν τον βιασμό και στις τρεις ερωτήσεις. Η πρώτη συνεντευξιαζόμενη ανέφερε επίσης την απαγωγή, τη σωματική επίθεση και την κλοπή ενός έργου τέχνης με ιστορική αξία. Θεωρεί ότι κάτι τέτοιο έχει επίπτωση στην κοινωνία, στον πολιτισμό αλλά και στον δημιουργό του έργου. Το δεύτερο άτομο αναφέρει ότι γενικά είναι κατά όλων των εγκλημάτων, ακόμη και των πιο μικρών. Το τρίτο άτομο δηλώνει τον εμπρησμό, την ληστεία, την σωματική και την λεκτική επίθεση, και το να σκοτώσεις έναν πεζό στο δρόμο. Το τέταρτο άτομο δηλώνει μία συγκεκριμένη μορφή δολοφονίας, και συγκεκριμένα το να σκοτώσουν κάποιου ένα κοντινό του πρόσωπο. Από το γ' γκρουπ συνεντεύξεων, και σε αυτή την περίπτωση όπως και στις προηγούμενες ομάδες όλα τα ΑΣΕ απάντησαν δολοφονία, βιασμός, σεξουαλική επίθεση και τα συναφή, λόγω της ψυχολογικής ζημιάς στο θύμα. Μόνο ένας συνεντευξιαζόμενος εκτός των παραπάνω πρόσθεσε και την κακοποίηση ζώων. Συγκεκριμένα, ανέφερε "Όσα έχουν να κάμουν με σεξουαλικότητα, βιασμός ή κακοποίηση, σωματική κακοποίηση τζαι ειδικά όσα έχουν να κάμουν με κακοποίηση ζώων. Θεωρώ το πολλά απάνθρωπο λόγω του ότι εν τέλια ανυπεράσπιστα, όπως τζαι σεξουαλική κακοποίηση σε κοπέλες ιδιαίτερα πιο μικρής ηλικίας".

Στην ερώτηση ποια θεωρούν πιο ανήθικα εγκλήματα τα ΑΣΕ, τα περισσότερα έδωσαν τις ίδιες απαντήσεις με αυτά που ανέφεραν στην προηγούμενη ερώτηση, με τη διαφορά ότι κάποια ΑΣΕ πρόσθεσαν μερικά εγκλήματα. Από το γ' γκρουπ συνεντεύξεων, η δεύτερη συνεντευξιαζόμενη δίνοντας ξανά το παράδειγμα του βιασμού, αναφέρθηκε στο σαδισμό. Θεωρεί ανήθικο το σαδισμό γενικά, όπως για παράδειγμα την πράξη του κατά συρροή δολοφόνου στην Κύπρο. Η ίδια θεωρεί ότι είναι εντελώς ανήθικο το γεγονός ότι ασελγούσε πάνω στα θύματα άρα πιστεύει ότι είναι σαν να λερώνεις το σώμα του ατόμου και καταστρέφεται ολοκληρωτικά η ψυχολογία του. Το τρίτο άτομο πρόσθεσε την παιδεραστία ως ένα από τα πιο ανήθικα εγκλήματα. Το τέταρτο άτομο ανέφερε ότι θεωρεί ανήθικο το να παραχωρεί κάποιος παρακάτω κάποια προσωπικά στοιχεία που του εμπιστεύτηκε μια κοπέλα, για παράδειγμα η σύντροφος του.

Στην ερώτηση ποια θεωρούν πιο σοβαρά εγκλήματα, οι πλείστοι απάντησαν και πάλι όσα είπαν στις προηγούμενες δύο ερωτήσεις, με μερικές προσθέσεις. Από το β' γκρουπ συνεντεύξεων το τέταρτο άτομο πρόσθεσε ότι θεωρεί σοβαρό έγκλημα όταν ένα άτομο εργάζεται υπερβολικά σε σχέση με τον μισθό που αμείβεται. Δηλαδή, το να εκμεταλλεύεται

ένας εργοδότης τον εργαζόμενο του ως προς τα λεφτά που πρέπει να πάρει σύμφωνα με τις ώρες που παράγει εργασία. Επίσης, θεωρεί σοβαρά εγκλήματα το ξέπλυμα χρήματος, το εμπόριο λευκής σαρκός, την παράνομη πώληση ανθρώπινων οργάνων και την διακίνηση ναρκωτικών. Από το γ' γκρουπ συνεντεύξεων, το δεύτερο άτομο τόνισε ότι θεωρεί σοβαρό οτιδήποτε έχει σχέση με ζωές ανθρώπων. Δεν θεωρεί σοβαρή την κλοπή για παράδειγμα, γιατί οι ζωές είναι πολύ πιο σημαντικές ενώ τα χρήματα ξανά ανανεώνονται, όπως αναφέρει. Το τέταρτο άτομο πρόσθεσε ως σοβαρό θέμα τη διακίνηση παράνομων ουσιών, πέρα από τη σεξουαλική κακοποίηση και την κακοποίηση ζώων τα οποία ξανά τονίζει σε μεγάλο βαθμό. Συγκεκριμένα, θεωρεί σοβαρό θέμα τη διακίνηση ουσιών που κάνουν ζημιά με την χρήση τους στην εγκεφαλική λειτουργία του ατόμου που κάνει χρήση και που ίσως μειώνουν την αντίληψη των ατόμων.

Στην ερώτηση για την άποψη των ΑΣΕ ως προς την εκδίκηση, τα περισσότερα ΑΣΕ με ελάχιστες εξαιρέσεις έδωσαν την ίδια απάντηση: Ότι καλό είναι να αποφεύγεται η εκδίκηση γιατί γενικά πάλι έγκλημα είναι, όμως δεν αδικούν το θύμα που θέλει να εκδικηθεί, ειδικά αν αφορά μία βιασμένη γυναίκα προς τον βιαστή της ή ένα φιλικό ή οικογενειακό άτομο του θύματος που εκδικείται τον θύτη ο οποίος έπραξε έγκλημα προς αυτό το κοντινό του άτομο. Από το β' γκρουπ συνεντεύξεων μόνο το τρίτο άτομο διαφωνεί κάθετα με την εκδίκηση, πιστεύοντας ότι όσο και να αξίζει σε κάποιον να γίνει θύμα επειδή ήταν θύτης, όταν γίνεσαι εσύ ο θύτης του κατεβαίνεις στο ίδιο επίπεδο μαζί του. Θεωρεί ότι αν όλοι έκαναν εκδίκηση προς αυτούς που τους πείραξαν θα ζούσαμε σε μία αναρχία και ο ένας θα εκδικούνταν τον άλλον. Άρα θα ήμασταν μέσα σε έναν φαύλο κύκλο. Οπότε αναφέρει “διαφωνώ με την εκδίκηση. Don't let your feelings get the best of you”. Τα υπόλοιπα ΑΣΕ μπορεί να μην θεωρούν ηθικά σωστή την εκδίκηση αλλά αναφέρουν ότι μερικές φορές την αποδέχονται, γιατί αξίζει σε κάποιους θύτες και κάποιες θύτριες να πληρώνεται το έγκλημα τους με το ίδιο νόμισμα. Επίσης, όπως αναφέρει το τέταρτο άτομο “Αμα ένας εγκληματίας εν τέρας μπορεί ο κόσμος ναν τζαι καλύτερος χωρίς τζείνον”.

Από το γ' γκρουπ συνεντεύξεων μόνο μία φοιτήτρια διαφωνεί με τη βία και αναφέρει ότι “εννοείται οτιδήποτε έσαι βία ένεν σωστό. Το να σκοτώσεις άτομο, το βιαστή σου για παράδειγμα, εε πιστεύω εν να σου μείνει κάτι αρνητικό, εν εν το καλύτερο πράμα να το κάμεις”. Τα υπόλοιπα ΑΣΕ αναφέρουν ότι δεν αδικούν το θύμα αν θέλει να εκδικηθεί όταν το έγκλημα που του ασκήθηκε ήταν σοβαρό και βάνουσο. Επίσης, ο τέταρτος συνεντευξιζόμενος αναφέρει ότι για το αν θα πράξει κάποιος έγκλημα εκδίκησης είναι μείζονος σημασίας αιτία η

ποινικοποίηση του θύτη. Πιστεύει ότι στις περιπτώσεις βιασμού δεν αδικεί τα θύματα όταν εκδικούνται, ειδικά αν ο θύτης τιμωρηθεί με μια μικρή ποινή φυλάκισης γιατί αυτό ίσως να μην είναι δίκαιο προς τη γυναίκα, δηλαδή το θύμα. Ο συνεντευξιαζόμενος αναφέρει ότι “Σε κάποια εγκλήματα καλό θα ήταν να υπάρχει πιο αυστηρή ποινικοποίηση. Τζαι για αυτό προκύπτει η εκδίκηση που τα θύματα”.

Στην ερώτηση αν είναι πιο σωστό ως όρος και ως πράξη η εκδίκηση, η δικαίωση ή η λύτρωση, σχεδόν όλα τα ΑΣΕ απάντησαν την δικαίωση ώστε τα θύματα να δικαιωθούν, έστω και αν το κάνουν παίρνοντας το νόμο στα χέρια τους. Μόνο από το γ' γκρουπ προκύπτουν μερικές διαφορετικές απαντήσεις. Ο πρώτος συνεντευξιαζόμενος αναφέρει αυτό που είπε ο τέταρτος στη προηγούμενη ερώτηση. Δηλαδή, πιστεύει ότι η δικαιοσύνη μερικές φορές δεν αντιμετωπίζει σωστά κάποιες καταστάσεις, για αυτό τα θύματα αποφασίζουν να πάρουν το αίμα τους πίσω. Το ίδιο πιστεύει και το τέταρτο άτομο του γκρουπ, αναφέροντας ότι ο θύτης πρέπει να τιμωρηθεί με κάτι αντίστοιχο της δικής του πράξης, ώστε να δικαιωθεί το θύμα. Η τρίτη συνεντευξιαζόμενη πιστεύει ότι το πιο σωστό είναι η λύτρωση, διότι αυτό θα νιώσει το θύμα διαπραττοντας την εκδίκησή του. Από την άλλη, η δεύτερη συνεντευξιαζόμενη δήλωσε ότι δεν υπάρχει σωστός όρος ή πράξη για εκείνη, διότι όταν το θύμα πράττει αυτοδικία ισχύουν και τα τρία ταυτόχρονα. Εκδικείται, δικαιώνεται και λυτρώνεται μαζί, νιώθοντας ανακούφιση που εξόντωσε το κακό που του συνέβη.

Ταυτόχρονα, μία ελαφρώς διαφορετική προσέγγιση είχε το πρώτο άτομο του β' γκρουπ. Συγκεκριμένα, ανέφερε ότι η δικαίωση είναι πιο σωστή και ως πράξη και ως όρος, αλλά στην πράξη πρέπει ο δικαστής να επέμβει και να την επιφέρει, μέσω του νόμου και της δικαιοσύνης και το θύμα να μην εμπλακεί καθόλου σε αυτό. Δηλώνει ότι “πρέπει να επέμβει ο δικαστής τζαι να αποδώσει δικαίωση μέσω της δικαιοσύνης, όι να επέμβει το θύμα. Το ψυχικό τραύμα εν λύνεται με το να εκδικηθείς ούτε εν να 'ν' λυτρωτικό με το να κάμεις το ίδιο κακό που σου έκαμεν ο άλλος, λύνεται με το να συζητήσεις με κάποιον ειδικό το πώς νιώθεις. Άρα, τζαι για τα τρία θεωρώ ότι εν είναι καλό το θύμα να εμπλακεί, για το δικό του καλό”.

Στην έμφυλη θεματική υπάρχει ομοφωνία σε όλα τα ΑΣΕ και των δύο ομάδων. Στη ερώτηση ως προς το αν υπάρχει διαφορά ανάμεσα στα εγκλήματα όπου τα θύματα είναι γυναίκες ή όπου τα θύματα είναι άνδρες, όλα τα ΑΣΕ και των δύο γκρουπ συνεντεύξεων (β και γ) θεωρούν ότι δεν παίζει κανένα απολύτως ρόλο εάν το θύμα είναι άνδρας ή αν είναι γυναίκα. Παραμένει ένα απόλυτα επιβλαβές, ανήθικο και σοβαρό θέμα. Οι συμμετέχοντες δήλωσαν ότι δεν έχει σημασία το φύλο του θύτη ή του θύματος και θα επιθυμούσαν την ίδια αντιμετώπιση

και ίδια τιμωρία στον θύτη, διότι το έγκλημα είναι έγκλημα όποιος και να το διαπράττει. Στην ερώτηση με υποθετικό σενάριο δολοφονίας γυναίκα από άντρα και άντρα από γυναίκα, σχεδόν όλοι οι συμμετέχοντες όμως ανέφεραν ότι η πρώτη εκδοχή του σεναρίου είναι πιο πιθανό να συμβεί, δηλαδή ο άνδρας να σκοτώσει τη γυναίκα, διότι στατιστικά τα περισσότερα θύματα είναι γυναίκες, όπως πιστεύουν τα ΑΣΕ. Ο πρώτος συνεντευξιαζόμενος αναφέρει επίσης ότι ναι μεν προσωπικά θα αντιμετώπιζε αυτά τα περιστατικά με τον ίδιο τρόπο ανεξαρτήτως φύλου του θύματος, όμως πιστεύει ότι η κοινωνία θα τα αντιμετώπιζε διαφορετικά. Αναφέρει ότι “Στο πρώτο (σενάριο) ήταν να γίνει μεγαλύτερο σούσουρο, ίσως να οφείλεται στο ότι τα περισσότερα θύματα εν γυναίκες. Τζαι στην δεύτερη περίπτωση (δεύτερο σενάριο) η κοινωνία ήταν να πει “α, κάτι της έκαμεν λογικά” τζ’ εν ήταν να το κάμει τόσο μεγάλο θέμα. Αλλά για μένα εν το ίδιο”.

Σχετικά με την παραπάνω δήλωση του πρώτου συνεντευξιαζόμενου, όντως ως προς το β’ γκρουπ συνεντεύξεων οι απόψεις ήταν ίδιες με του γ’ εκτός μίας φοιτήτριας η οποία δήλωσε για πλάκα ότι είναι σεξίστρια και πραγματοποιεί ρητορική μίσους προς το ανδρικό φύλο γιατί έχει υπερβολικά ψηλά το γυναικείο. Η κοπέλα φανερά εκνευρισμένη καταδίκασε τη δολοφονία του άντρα προς τη γυναίκα και θεώρησε ότι αξίζει θάνατος στο θύτη είτε ήταν εκούσιος είτε ακούσιος φόνος. Απλώς, δηλώνει ότι αν δεν το ήθελε δεν χρειάζεται να βασανιστεί όπως θα βασανίζοταν αν το ήθελε. Στη δεύτερη εκδοχή η απάντηση της φοιτήτριας ήταν “ε κοίτα πρέπει να την έφερε ο άλλος στα όρια της”. Μετά από λίγη παύση σκέφτηκε ότι τελικά το έγκλημα είναι έγκλημα και αφού η κοπέλα δολοφόνησε πρέπει και αυτή να βασανιστεί το ίδιο με τον άντρα θύτη. Γενικά, όλες οι συνεντευξιαζόμενες και όλοι οι συνεντευξιαζόμενοι σχεδόν και από τις δύο αυτές ομάδες συνεντεύξεων δηλώνουν ότι θα έπρεπε εξ αρχής να αποφευχθεί η βία μεταξύ τους. Θεωρούν ότι καλό θα ήταν να επιλύσουν τις διαφορές τους με διάλογο, αλλιώς να χωρίσουν πολιτισμένα, προτού έρθουν στα όρια τους και βιαιοπραγήσουν ο ένας στον άλλον. Διότι, όπως θεωρεί η δεύτερη συνεντευξιαζόμενη από το β’ γκρουπ, κανένας δεν έχει το δικαίωμα ούτε καν να ακουμπήσει έναν άλλον, πόσο μάλλον να ασκήσει βία πάνω στο σώμα του. Ανέφερε επανειλημμένα την πρόταση “Με ποιο δικαίωμα να μου τζίσεις; Το σώμα μου εν δικό μου”.

Ως προς την ερώτηση σχετικά με την άποψη των ΑΣΕ για την ρητορική μίσους, για ακόμη μία φορά υπάρχει ομοφωνία ανάμεσα σε όλα τα ΑΣΕ και των δύο ομάδων συνεντεύξεων. Συγκεκριμένα, τα ΑΣΕ δήλωσαν ότι η ρητορική μίσους είναι μία λανθασμένη πράξη και αν κάποιος επιθυμεί να προβάλει την άποψη του, πρέπει να το κάνει με ωραίο τρόπο

και όχι υποτιμώντας ή στοχοποιώντας άτομα ή ομάδες. Σε τέτοια περίπτωση, όπως δηλώνει το τέταρτο άτομο του β' γκρουπ, "ο καθένας μπορεί να έσει τις απόψεις του αλλά άμα τις φκάλλει προς τα έξω με σκοπό να επηρεάσει, τζαμαί πάλε έγκλημα είναι". Επίσης, η δεύτερη συνεντευξιαζόμενη αναφέρει για διάφορα ρατσιστικά σχόλια που ακούει από άτομα της ηλικίας μας, π.χ. για τους μαύρους. Τονίζει ότι όταν ακούει τέτοια σχόλια από συνομηλίκους μας νιώθει ότι οι γονείς τους κάτι έκαναν λάθος και φοβάται ότι αν αυτοί κάνουν δική τους οικογένεια τι απόψεις θα δώσουν στα παιδιά τους. Αναφερόμενη στο γεγονός ότι υπάρχει σε τεράστιο βαθμό ρατσισμός και σεξισμός εν έτει 2024, μίλησε για το ότι τρομάζει για τις επόμενες γενιές οι οποίες φαίνεται να είναι πολύ χειρότερες, όπως η ίδια δηλώνει.

Σχετικά με την ερώτηση για την ρητορική μίσους ενός δημοσιογράφου προς τους μουσουλμάνους που ζουν στην Κύπρο, τα τέσσερα ΑΣΕ του β' γκρουπ έχουν πλήρη ομοφωνία. Προσλαμβάνουν το έγκλημα ως απόλυτα σοβαρό, ανήθικο και επιβλαβές με βαθμό 5 από 5. Αναφέρουν και τα 4 ΑΣΕ ότι ο δημοσιογράφος έχει έναν σημαντικό ρόλο, την αντικειμενική κάλυψη γεγονότων και την προβολή της αλήθειας προβάλλοντας όλες τις απόψεις. Το τέταρτο άτομο χαρακτηρίζει τον δημοσιογράφο ως μονόπλευρο ενώ όλα τα υπόλοιπα ΑΣΕ δηλώνουν ότι πρέπει να του αφαιρεθεί η άδεια άσκησης δημοσιογραφίας, λόγω μη τήρησης του κώδικα δημοσιογραφικής δεοντολογίας. Τα 4 ΑΣΕ του γ' γκρουπ συνεντεύξεων είχαν επίσης σε κάποιο βαθμό ομοφωνία όμως δηλώνοντας χαμηλότερο βαθμό, τα δύο ΑΣΕ δήλωσαν 3 και τα άλλα δύο δήλωσαν 4 ως προς ανηθικότητα βλαβερότητα και σοβαρότητα. Ο λόγος όπως αναφέρουν είναι το γεγονός ότι παρόλο που ο δημοσιογράφος κάνει λανθασμένες δηλώσεις και ασκεί ρητορική μίσους, είναι μόνο λεκτική βία και επηρεάζει μόνο τα μέλη της μειονότητας, όχι άλλα άτομα της κοινωνίας.

Στην ερώτηση για τη ρητορική μίσους του δημοφιλούς τραγουδιστή προς τους πρόσφυγες μετανάστες, τα τέσσερα ΑΣΕ του γ' γκρουπ είχαν και πάλι ομοφωνία βάζοντας 3 σε όλες τις διαστάσεις. Και τα τέσσερα ΑΣΕ θεωρούν ότι από τη μία μπορεί να επηρεάσει το κοινό του διαμορφώνοντας τις απόψεις του για τους πρόσφυγες μετανάστες, όμως από την άλλη το τέταρτο άτομο πιστεύει ότι στις μέρες περισσότερο κακό θα κάνει στο όνομα του παρά καλό. Θεωρεί ουσιαστικά ότι θα του ασκηθεί πολλή κριτική για τις δηλώσεις του. Όμως δεν την θεωρεί ανήθικη ή επιβλαβή διότι έχει δικαίωμα να εκφέρει την άποψη του, βάζει όμως 3 στη σοβαρότητα γιατί μπορεί να επηρεάσει τον κόσμο. Το δεύτερο και τρίτο άτομο πιστεύουν ότι και αυτός θα μπορούσε να βρίσκεται στην ίδια θέση διότι και οι Κύπριοι κάποτε πρόσφυγες έγιναν και αναγκάστηκαν να αφήσουν τα σπίτια και τον τόπο τους. Το πρώτο άτομο θεωρεί ότι

δεν είναι πολύ παράλογος ο προβληματισμός του λόγω του αυξημένου αριθμού μεταναστών που έρχονται στο νησί. Θεωρεί ότι αυτό που ήθελε ήταν να τονίσει ότι έρχεται τεράστιος αριθμός μεταναστών που πλησιάζουμε στο να γίνουμε μειονότητα και να αλλοιωθεί η χώρα μας όσον αφορά την κουλτούρα. Όμως, όπως πιστεύει ο φοιτητής, έπρεπε να πει αυτό που σκέφτηκε με πολύ καλύτερο τρόπο και όχι με έναν τόσο ανήθικο τρόπο σαν αυτόν που χρησιμοποίησε.

Τα ΑΣΕ της β' ομάδας σε αντίθεση με την ομάδα γ' χρησιμοποίησαν τον αριθμό 4 ή 5 από τα 5. Θεωρούν ότι είναι ανήθικο το να χρησιμοποιεί το όνομα και τη φήμη του ώστε να επηρεάσει το κοινό του αρνητικά προς τους πρόσφυγες μετανάστες. Στη συζήτηση με την δεύτερη συνεντευξιαζόμενη και πάλι ως προς τον ρατσισμό που υπάρχει και ως προς το πώς επηρεάζονται τα παιδιά από τα είδωλα τους, θεωρεί ότι ένα παιδί μπορεί πιο εύκολα να παρασυρθεί και να πιστέψει αυτό που πιστεύει το είδωλο του και κάπως έτσι χειραγωγείται η νεολαία. Μιλώντας για το πώς χειροτερεύουν οι γενιές, μίλησε για την τραπ μουσική και ανέφερε ότι για αυτήν είναι διαφορετικό το να προβάλλει ένας τραγουδιστής σεξιστικές ή ρατσιστικές απόψεις σε συνέντευξη, και διαφορετικό στο να υπάρχουν στους στίχους του σεξιστικά σχόλια. Θεωρεί ότι στη σκηνή ο καλλιτέχνης επιτελεί έναν ρόλο και στην τέχνη για αυτήν όλα είναι επιτρεπτά, δεν υπάρχουν όρια. Όταν όμως ένας καλλιτέχνης απομακρυνθεί από τη σκηνή δεν πρέπει να χρησιμοποιεί το όνομα του και τη διασημότητα του για να επηρεάσει το κοινό του ώστε να στοχοποιηθεί ένα άτομο ή μία ομάδα.

3.2 Αυτοδικία

Ως προς την πρώτη ομάδα συνεντεύξεων, οι περισσότερες απαντήσεις συμπίπτουν μεταξύ τους. Σχετικά με το πρώτο μέρος, στην ερώτηση εάν τα ΑΣΕ είναι θρησκευόμενα όλα απάντησαν ότι είναι Χριστιανά Ορθόδοξα εκτός ένας συνεντευξιαζόμενος, ο οποίος δήλωσε ότι μάλλον θεωρείται άθεος γιατί δεν μπορεί να πιστέψει κάτι το οποίο δεν μπορεί να δει με τα μάτια του. Στην ερώτηση πόσο ψηλά έχεις στην αξία της θρησκείας σου όλα τα ΑΣΕ απάντησαν είτε με 3 είτε με 4 από τα 5, εκτός η τρίτη συνεντευξιαζόμενη που απάντησε με 2. Συγκεκριμένα, δήλωσε “Γιατί κάποιες απόψεις της εκκλησίας εν συμβαδίζουν με τις δικές μου. Βασικά οι της θρησκείας ακριβώς, της εκκλησίας, αλλά παν μαζί (παύση) εν παν μαζί αλλά βάλλουμεν τα μαζί”. Σχετικά με τις καταστάσεις που η εκκλησία θεωρεί αμαρτίες, διαφέρουν οι απόψεις των συνεντευξιαζόμενων. Για την κλοπή 4 ΑΣΕ βάζουν 2 με 3 από τα 5 καθώς όπως

αναφέρουν πρόκειται για υλική ζημιά, ούτε σωματική ούτε ψυχολογική. Ο πρώτος, ο δεύτερος και ο πέμπτος συνεντευξιαζόμενος όμως θεωρούν ότι εξαρτάται από το αντικείμενο που κλέβει κάποιος και σε κάποιες περιπτώσεις κλοπής βάζουν 5 σε βλαβερότητα, ανηθικότητα και σοβαρότητα. Και τα τρία ΑΣΕ δίνουν το παράδειγμα της κλοπής μίας πέννας σε αντίθεση με ένα αντικείμενο μεγάλης αξίας. Για παράδειγμα, ο πρώτος αναφέρει ότι “κοίτα αν μου κλέψεις μια πένα εν νομίζω να με κόψει τζαι πολλά, ας πούμε. Αλλά αν μου κλέψεις το αυτοκίνητο; ... σκέφτου να κάμνω έναν αγώνα να αγοράσω κάτι, τζαι ξαφνικά έρκεται ένας κάμνει μου επίθεση τζαι κλέφκει μου το ... Μπορεί να αφήκει τζαι τραύμα”. Όμως, όλα τα ΑΣΕ έχουν κοινή άποψη ως προς το αν θεωρούν την κλοπή αμαρτία καθώς και τα 5 θεωρούν ότι είναι.

Για την δολοφονία επίσης όλα τα ΑΣΕ θεωρούν ότι είναι αμαρτία και βάζουν στις τρεις διαστάσεις τον μέγιστο βαθμό, δηλαδή 5 από τα 5. Ο πρώτος συνεντευξιαζόμενος, παρόλο που βάζει σε όλα 5 από τα 5 πιστεύει ότι ναι μεν θεωρείται αμαρτία όμως κάποια άτομα δεν μπορούν να αποφύγουν την διάπραξη της αν έχουν τα μόρια δολοφόνου. Συγκεκριμένα, δηλώνει ότι “υπάρχουν μόρια δολοφόνου, στη βιολογία. Δηλαδή κάποιος γεννιέται τζαι έσειε μόριο μέσα του, μπορεί να σκέφτεται να θέλει να κάμνει φόνους. Αλλά εν ισχύει πάντα, άμα μεγαλώσει σε σωστή οικογένεια με σωστούς τρόπους μπορεί να μεν κάμει φόνο. Απλά, εν πιο εύκολο να κάμει φόνο ένας που έσειε τα μόρια. Θεωρείται αμαρτία για τη θρησκεία, αλλά αφού έσειε τα μόρια”. Για την παρότρυνση για φόνο και για τον φόνο όταν είναι ακούσιος τα πέντε ΑΣΕ απάντησαν είτε με τέσσερα είτε με 5, καθώς θεωρούν ότι ακόμη και αν είναι ακούσιος παραμένει φόνος άρα έχει μεγάλο αντίκτυπο, ειδικά προς το θύμα ενώ η παρότρυνση για φόνο είναι ηθική αυτουργία.

Τώρα, όσον αφορά τις επόμενες καταστάσεις που η εκκλησία θεωρεί αμαρτίες, για τον ξυλοδαρμό οι απαντήσεις κυμαίνονται μεταξύ 4-5, καθώς τα ΑΣΕ θεωρούν ότι είναι αρκετά ανήθικο, βλαβερό και σοβαρό, όχι όμως στο σημείο της δολοφονίας και άλλων ανάλογων αδικημάτων. Για το μίσος και την οργή με τον θυμό, όλα τα ΑΣΕ θεωρούν ότι είναι απλά συναισθήματα και σχεδόν όλα ότι δεν είναι αμαρτία, οπότε εάν και εφόσον το άτομο τα κρατήσει μέσα του δεν είναι ανήθικα, επιβλαβή ή σοβαρά οπότε το κατατάσσουν στο 1-2 από τα 5. Ο λόγος που η οργή καταγράφεται μαζί με τον θυμό στην ερώτηση της συνέντευξης είναι διότι αναφέρονται μαζί από διάφορες εκκλησιαστικές σελίδες, θεωρώντας ότι ο ένα φέρνει το άλλο. Ο πέμπτος συνεντευξιαζόμενος δηλώνει ότι “αν δεν θα το εκφράσεις τζαι απλά μισάς κάποιον ή κάποια εν να το βάλω στο 2”.

Για την εκδίκηση οι απόψεις δίστανται. Ενώ η τρίτη συνεντευξιαζόμενη τη θεωρεί απόλυτα ανήθικη ή λόγω του ότι παραμένει έγκλημα βάζοντας 3 στις υπόλοιπες διαστάσεις, τα υπόλοιπα ΑΣΕ θεωρούν ότι δεν είναι σε μεγάλο βαθμό ανήθικη, διότι εξαρτάται τι ανάγκασε τον θύτη στο να εκδικηθεί, τι είδους έγκλημα διέπραξε και τι είδους έγκλημα διεπράχθη προς αυτόν προηγουμένως. Στην ερώτηση εάν τα ΑΣΕ κατατάσσονται πολιτικά είτε στην αριστερά είτε στη δεξιά, οι απαντήσεις ήταν “σε καμιά” (τρίτη συνεντευξιαζόμενη) και “δεν ασχολούμαι” (οι υπόλοιποι συνεντευξιαζόμενοι και οι υπόλοιπες συνεντευξιαζόμενες). Οπότε, κανένα άτομο δεν κατατάσσεται κάπου πολιτικά. Στην ερώτηση για το πόσο ψηλά έχουν την αξία της οικογένειας, απάντησαν με 4 ή 5. Οι λόγοι ήταν το πόσο σημαντική είναι η οικογένεια τους για αυτούς, το πόσο ιερή είναι η οικογένεια και το πόσο δικά μας άτομα είναι. Στην ερώτηση σχετικά με το τι θα έκαναν αν κάποιος διέπραττε αδίκημα προς ένα δικό τους άτομο, σχεδόν όλοι δήλωσαν ότι εξαρτάται από το αδίκημα, όμως σε κάθε περίπτωση θα προτιμούσαν να καταφύγουν στο νόμο.

Σχετικά με το β' μέρος, παρακάτω αναφέρονται οι ερωτήσεις οι οποίες δεν αφορούν το κοινό πλαίσιο μεταξύ των τριών ομάδων συνεντεύξεων. Στην ερώτηση αν υπάρχουν εγκλήματα που θα τα αποδέχονταν ή θα τα δικαιολογούσαν, το τρίτο άτομο δήλωσε ότι παίζει ρόλο το πώς θα διεκδικήσει κάποιος το δίκαιο του πιστεύοντας ότι “Μπορεί να είσιες δίκαιο μεν, αλλά πάλε (παύση) άμα εδιέπραξες έγκλημα, το έγκλημα εν έγκλημα”. Όλα τα υπόλοιπα ΑΣΕ πιστεύουν ότι θα μπορούσαν να δικαιολογήσουν κάποια εγκλήματα, για παράδειγμα το πρώτο άτομο δήλωσε ότι άμα κάποιος σκοτώνει ή βιάζει παιδιά και αθώνεται επειδή έχει “μέσο” προτιμά να τον σκοτώσουν για να σωθεί η κοινωνία. Τα υπόλοιπα ΑΣΕ αναφέρουν ότι αν μία βιασμένη γυναίκα σκοτώσει τον βιαστή της δεν θα την αδικήσουν για αυτό που έπραξε λόγω της ιδιαιτερότητας της κατάστασης. Στην ερώτηση για το τι πρέπει να πράξουν οι αρμόδιοι φορείς για μείωση της συχνότητας εγκλημάτων, όλα τα ΑΣΕ πιστεύουν ότι πρέπει να υπάρξει αυστηρότερη ποινικοποίηση. Ένα από τα ΑΣΕ μιλώντας για το αστυνομικό σώμα δήλωσε με ειρωνεία “ναι εν να πιάεις την αστυνομία (παύση) ε, αν έρτει μπράβο (γέλια), μπράβο στην αστυνομία της Κύπρου αν έρτει, τζαι στην ώρα της”. Η αιτία ήταν το γεγονός ότι μαζί με ακόμη ένα από τα 5 ΑΣΕ, ήταν παρόντες σε ένα περιστατικό χρήσης παράνομων ουσιών εντός του πανεπιστημιακού χώρου. Όπως δηλώνουν στις συνεντεύξεις τους, παρόλο που κάλεσαν επανειλημμένα την αστυνομία για απομάκρυνση των εν λόγω ατόμων σε δημόσιο χώρο του πανεπιστημίου, η αστυνομία δεν εμφανίστηκε ποτέ.

Σχετικά με το γ' μέρος το οποίο αφορά υποθετικά σενάρια αυτοδικίας, οι απόψεις των συνεντευξιαζόμενων ατόμων δίστανται. Σε όλες σχεδόν τις περιπτώσεις τα ΑΣΕ συμφωνούν με την αυτοδικία, ειδικά στις περιπτώσεις όπου άτομα εκδικούνται έναν βιαστή συγγενικού τους προσώπου. Μόνο ένα άτομο είναι εναντίον σχεδόν σε όλες τις περιπτώσεις αυτοδικίας που αναφέρονται, λόγω του γεγονότος ότι θεωρεί πως το έγκλημα είναι έγκλημα όποιο και να είναι το κίνητρο που πραγματοποιείται. Επίσης, το πρώτο άτομο αποδέχεται την αυτοδικία και αναφέρει ότι δεν θέλει καν να υπάρχουν βιαστές σε αυτή την κοινωνία. Όμως, διαφωνεί με την διάπραξη εγκλήματος προς συγγενικό πρόσωπο όπως για παράδειγμα τον πατέρα του θύτη, ακόμη και αν αυτός είναι βιαστής όπως στα σενάρια 2, 4 και 7 όπου οι θύτες και οι θύτριες σκοτώνουν τον πατέρα τους.

Όσον αφορά το πρώτο σενάριο όπου ένα ανήλικο μαύρο κορίτσι βιάζεται από δύο άσπρους άνδρες και ο πατέρας τους δολοφονεί, τα ΑΣΕ εκτός του ατόμου που διαφωνεί με την αυτοδικία, θεωρούν ότι ο βαθμός βλαβερότητας, ανηθικότητας και σοβαρότητας κυμαίνεται μεταξύ 1-2. Παρόλο που θεωρούν ότι η δολοφονία είναι άκρως βλαβερή προς το θύμα της, βάζουν χαμηλό βαθμό στη συγκεκριμένη περίπτωση διότι θεωρούν ότι στα συγκεκριμένα θύματα τους αξίζει ο θάνατος. Τα ΑΣΕ κάνουν ακριβώς τις ίδιες δηλώσεις και για το σενάριο 8 το οποίο είναι παρόμοιο, με μόνη διαφορά το χρώμα θύματος και θυτών. Στο δεύτερο σενάριο τα τέσσερα ΑΣΕ βάζουν 2-3 διότι θεωρούν ότι άξιζε στο θύμα το γεγονός ότι δολοφονήθηκε από τον έφηβο γιο του, λόγω της βίαιης του συμπεριφοράς.

Στο τρίτο σενάριο όλα τα ΑΣΕ βάζουν 4-5 ως προς την βλαβερότητα, ανηθικότητα και σοβαρότητα, καθώς θεωρούν ότι η νεαρή που επιτίθενται στη συνομήλικη της έπραξε κάτι λανθασμένο. Σχεδόν όλα τα ΑΣΕ αναφέρουν ότι αν ο άνδρας απάτησε την νεαρή για αυτό δεν ευθύνεται τόσο η παράνομη σύντροφος του όσο ο ίδιος. Άρα, αν η νεαρή ήθελε να εκδικηθεί κάποιον έπρεπε να εκδικηθεί αυτόν και όχι τη συνομήλικη της. Στο τέταρτο σενάριο οι απόψεις είναι αρκετά διαφορούμενες. Για παράδειγμα, η τέταρτη συνεντευξιαζόμενη βάζει 2 σε βλαβερότητα, ανηθικότητα και σοβαρότητα αναφέρει ότι ορθά έπραξε ο μεσήλικας που δολοφόνησε τον κλινήρη βιαστή πατέρα του. Αναφέρει ότι “ε νομίζω συμφωνώ με την πράξη του. Επειδή τόσα χρόνια εβίαζε την κορούα τζαι εκβίαζεν την. Ε τζαι ήταν ήδη έτοιμος να πεθάνει (γέλια) άρα εν πειράζει. Ντάξει εμπόρεν απλά να το πει στην αστυνομία να μεν τον εσκότωνε. Αλλά πάλε ένι φταίει, εν ο άλλος που φταίει...”. Αντιθέτως, ο πέμπτος συνεντευξιαζόμενος διαφωνεί σε κάποιο βαθμό με την συγκεκριμένη πράξη αυτοδικίας, δηλώνοντας ότι από τη στιγμή που ο ηλικιωμένος θα πέθαινε σύντομα, ο γιος του δεν έπρεπε

να βάψει τα χέρια του με αίμα δολοφονώντας τον γιατί θα το “κουβαλά” για μια ολόκληρη ζωή. Κάτι αντίστοιχο συμβαίνει με το σενάριο 7 το οποίο αφορά δολοφονία κόρης προς τον πατέρα βιαστή της, οπότε ουσιαστικά μοιάζει με το σενάριο 4 με τη μόνη διαφορά το φύλο του θύτη. Οι απόψεις των ΑΣΕ παραμένουν οι ίδιες με τις απόψεις που έχουν για το σενάριο 4.

Στο επόμενο σενάριο δηλαδή στο πέμπτο, η τέταρτη συνεντευξιαζόμενη έχει ακριβώς τις ίδιες απόψεις με το προηγούμενο, όπως και η πλειοψηφία των ΑΣΕ της πρώτης ομάδας. Δηλώνει ότι η αστυνομία πρέπει να σταματήσει τους βιαστές γιατί εκείνοι φταίνε, και όχι αυτοί που τους σκοτώνουν ή που τους χτυπούν για να τους εκδικηθούν. Στο επόμενο σενάριο σχεδόν όλα τα ΑΣΕ θεωρούν ότι πρέπει να τιμωρηθεί ο δράστης που εκδικήθηκε πυροβολώντας τον ληστή. Ο δεύτερος συνεντευξιαζόμενος όμως, αναφέρει ότι ο δράστης πυροβόλησε τον ληστή για να υπερασπιστεί την κοπέλα που εκείνος πυροβόλησε. Επίσης, τονίζει ότι αυτό που έκανε προς την κοπέλα ήταν μια κατακριτέα πράξη από όλη την ομάδα των ληστών αφού υποσχέθηκαν να μην τραυματιστεί κανένας. Αναφέρει ότι “η ομάδα είσιεν έναν κώδικα, το πάμε να κλέψουμε τζαι εν θα σκοτώσουμε. Τζείνος επαρέβηκε έναν κώδικα τζαι είχε τις απαραίτητες κυρώσεις” (πυροβολισμό από τον άλλο ληστή). Ουσιαστικά, ο συνεντευξιαζόμενος αναφέρει ότι το έγκλημα δεν είναι ανήθικο, αφού αυτός παράβηκε πρώτος τον κώδικα ηθικής περί μη τραυματισμού αθώων ατόμων. Στο σενάριο 9 όπου ο ιδιοκτήτης του γατιού καίει το αυτοκίνητο του ανθρώπου που σκότωσε το γατάκι του, οι απόψεις και πάλι είναι διφορούμενες. Τα περισσότερα ΑΣΕ, π.χ. τα πρώτα τρία, ασχέτως ότι διαφωνούν με την δολοφονία του γατιού, θα κατήγγειλε το περιστατικό αυτοδικίας στην αστυνομία καθώς δεν το θεωρούν σωστό. Το τέταρτο άτομο δηλώνει ότι δεν θα το κατήγγειλε καθώς θα καταλάβαινε τον λόγο της πράξης του θύτη.

Γενικά, για τα εγκλήματα αυτοδικίας, με έμφαση τα εγκλήματα εκδίκησης προς βιαστές και δολοφόνους, οι απόψεις των ΑΣΕ είναι αρκετά διφορούμενες, περισσότερο από οποιοδήποτε άλλο έγκλημα το οποίο μελετάται. Για παράδειγμα, όπως αναφέρεται σε προηγούμενο υποκεφάλαιο ένα άτομο από αυτή την ομάδα και συγκεκριμένα μία φοιτήτρια, σε μερικές περιπτώσεις δήλωσε τα εγκλήματα εκδίκησης ενός δολοφόνου ως μέτρια σοβαρά και επιβλαβή βάζοντας 3 από τα 5, λόγω του γεγονότος ότι το θύμα ήταν βιαστής. Σε όλες τις περιπτώσεις εγκλημάτων, είτε “μικρών” είτε “μεγάλων”, είτε σωματικής είτε υλικής ζημιάς, δήλωσε 5 στην ανηθικότητα. Συγκεκριμένα θεωρεί ότι όλα τα εγκλήματα είναι απόλυτα ανήθικα, δεν υπάρχει λίγο ή πολύ ανήθικα αν και πρακτικά, αντιλαμβάνεται ότι ίσως θεωρούνται πιο ανήθικα τα εγκλήματα βιασμού σε σχέση με τα άλλα. Σε γενικές γραμμές όμως,

για κάθε έγκλημα εκδίκησης προς βιαστή και δολοφόνο, και για κάθε έγκλημα αυτοδικίας γενικότερα, θεωρεί ότι πρέπει ο δράστης να τιμωρηθεί. Δηλώνει ότι το έγκλημα είναι έγκλημα, δεν έχει σημασία ποιος είσαι, τι σου έκαναν, τι κίνητρο έχεις, πόσο κακό άτομο είναι αυτός που εκδικείσαι, ειδικά αν τον δολοφονείς.

Ένα άλλο άτομο και συγκεκριμένα ένας φοιτητής, προσλαμβάνει το έγκλημα της αυτοδικίας προς βιαστές και δολοφόνους ως κάτι πολύ αποδεκτό. Για την ακρίβεια, στη συνέντευξή του αναφέρει σε διάφορα σημεία ότι προτιμά οι βιαστές και οι δολοφόνοι να μην υπάρχουν. Όμως, συμφωνεί μόνο αν η δολοφονία που διαπράττει το άτομο που εκδικείται είναι άγνωστο προς εκείνο. Διαφωνεί κάθετα στις περιπτώσεις σεναρίων όπου τα παιδιά ενός ατόμου τον σκοτώνουν ασχέτως αν είναι βιαστής, αναφέροντας “ε όι, εν παπάς σου, εν βαρύ τούτο το πράμα”. Τα υπόλοιπα ΑΣΕ συμφωνούν σε κάποιο βαθμό με την αυτοδικία εκδίκησης προς ένα/μία βιαστή ή δολοφόνο και ειδικά βιαστή. Όσοι δεν συμφωνούν πλήρως θεωρώντας ότι ο θύτης ή η θύτρια πρέπει να τιμωρηθεί, θεωρούν ότι πρέπει να έχει χαμηλή ποινή. Ένα από τα ΑΣΕ και συγκεκριμένα μία άλλη φοιτήτρια, είναι κάθετη στο ότι τα άτομα που δολοφονούν βιαστές δεν πρέπει να τιμωρούνται καν γιατί οι βιαστές είναι αυτοί που φταίνε, και όχι οι εκδικητές τους οι οποίοι ζητούν απλά δικαίωση. Ένας φοιτητής δεν συμφωνεί με την διάπραξη δολοφονίας, όμως σε τέτοιες περιπτώσεις την αποδέχεται. Θεωρεί ότι “όλοι είμαστε εν δυνάμει δολοφόνοι” και κάτι τέτοιο, όπως ο βιασμός ενός δικού μας ανθρώπου, μπορεί να μας ξυπνήσει το τέρας από μέσα μας το οποίο όλοι έχουμε και ξυπνάει σε τέτοιες, ή ανάλογες, καταστάσεις.

3.3 Εγκλήματα με θύματα γυναίκες

Οι συμμετέχοντες και συμμετέχουσες της β' ομάδας ήταν 4 ΑΣΕ, 2 φοιτήτριες και 2 φοιτητές, 21-22 ετών και η συνέντευξη αποτελείτο από δύο μέρη (ένα από τα ΑΣΕ είναι 23 ετών όμως επιθυμεί να καταγραφεί η ηλικία του ως 22 λόγω του ότι είναι το μοναδικό άτομο και μπορεί να διαπιστωθεί μέσω του πίνακα στο υποκεφάλαιο του δείγματος ποιο από όλα τα ΑΣΕ είναι). Το πρώτο μέρος είναι ίδιο με το πρώτο μέρος της τρίτης ομάδας συνεντεύξεων και βρίσκεται στο υποκεφάλαιο του κοινού πλαισίου. Το δεύτερο μέρος αφορούσε υποθετικά σενάρια έμφυλης βίας με θύματα γυναίκες. Κάποια από τα σενάρια των πρώτων δύο ομάδων συνεντεύξεων βασίζονται σε πραγματικά γεγονότα εγκλημάτων. Στο πρώτο σενάριο όπου μία γυναίκα δολοφονείται από τον πρώην της, και τα τέσσερα ΑΣΕ έβαλαν τον μέγιστο βαθμό στις τρεις διαστάσεις που ερευνώνται. Συγκεκριμένα, τα τρία πρώτα ΑΣΕ χαρακτηρίζουν τον δολοφόνο ως ψυχάκια, τρελό, άρρωστο, πιστεύουν ότι δεν είναι καλά στα μυαλά του και πρέπει

να πάει σε κέντρο απεξάρτησης. Επίσης, αναφέρουν ότι καταλαβαίνουν σε ποιο πραγματικό γεγονός αναφέρεται το σενάριο, δηλώνοντας ότι η αστυνομία δεν έπραξε αυτά που έπρεπε. Η δεύτερη συνεντευξιαζόμενη αναφέρει “Για να φτάσω στο σημείο να πάω στην αστυνομία σημαίνει όντως φοούμαι για τη σωματική μου ακεραιότητα. Φοούμαι! Τζαι η αστυνομία τι έκαμε; Τίποτε. “Το περιπολικό δεν είναι ταξί”. Που αν ήταν ταξί ίσως να επήαινε η κοπέλα σπίτι της... Αφού πάω στην αστυνομία η αστυνομία πρέπει να με βοηθήσει. Εν τζιαμαί για ένα σκοπό”. Η πρώτη συνεντευξιαζόμενη για τη βλαβερότητα δηλώνει ότι είναι βλαβερό το έγκλημα προς το θύμα αλλά και προς οποιοδήποτε έτυχε να το δει, καθώς το πραγματικό περιστατικό συνέβη σε κοινή θέα. Ο τρίτος συνεντευξιαζόμενος δηλώνει ότι είναι βλαβερό και για την οικογένεια του θύματος, κάτι που αναφέρει και η δεύτερη φοιτήτρια δηλώνοντας ότι έτσι ξαφνικά οι γονείς έχασαν το παιδί τους και αυτό είναι ό,τι χειρότερο για μία μάνα. Τα 4 ΑΣΕ έχουν ίδιες απόψεις και για το δεύτερο σενάριο, όπου άντρας σκοτώνει τη σύντροφό του και μετά αυτοκτονεί. Στη συγκεκριμένη περίπτωση και τα 4 ΑΣΕ πιστεύουν ότι ο άνδρας είχε ψυχολογικά. Οι δύο φοιτήτριες αναφέρουν την πρόταση “δεν είχε το δικαίωμα”, ενώ όλα τα ΑΣΕ θεωρούν το έγκλημα του απόλυτα επιβλαβές, ανήθικο και σοβαρό.

Στο τρίτο και στο τέταρτο σενάριο οι απόψεις και των τεσσάρων ΑΣΕ είναι ίδιες. Θεωρούν ότι είναι απόλυτα ανήθικο, επιβλαβές και σοβαρό το να βιάσει κάποιος ένα ΑΜΕΑ είτε ένα ανήλικο κορίτσι καθώς εκμεταλλεύεται το εν λόγω άτομο για να ικανοποιήσει τις ορέξεις, τις επιθυμίες και τους πειρασμούς του όπως αναφέρουν τα ΑΣΕ. Θεωρούν ότι είτε ένα άτομο είναι ΑΜΕΑ είτε ανήλικο, δεν έχει τρόπο να αμυνθεί και να προστατευτεί και αυτό είναι άκρως ανήθικο. Το τρίτο και τέταρτο άτομο θεωρούν ότι η περίπτωση βιασμού ενός ανήλικου ατόμου ίσως να είναι ακόμη πιο σοβαρή, ενώ η δεύτερη συνεντευξιαζόμενη δηλώνει “Σκέφτου να βιάσεις ένα ανήλικο μωρό τζαι να 'ν' η πρώτη του φορά. Πώς εν να προχωρήσει στη ζωή του; Αργός και βασανιστικός θάνατος στο θύτη. Τέλος!” κάτι που αναφέρει σχεδόν σε όλα τα σενάρια για τους άνδρες θύτες.

Για το επόμενο, δηλαδή το πέμπτο σενάριο, το οποίο αναφέρεται σε έναν άνδρα που κολλάει πάνω σε μια γυναίκα το μόριο του επίτηδες, οι δύο φοιτήτριες βάζουν 5 και στις τρεις διαστάσεις που ερευνώνται, ενώ οι δύο άντρες βάζουν 4 λόγω του γεγονότος ότι δεν είναι βιασμός όμως παραμένει μίας μορφής παρενόχληση. Η πρώτη αναφέρει ότι μπορεί να μην είναι βιασμός αλλά αυτή είναι η πρόθεση του και κανένας δεν εγγυάται ότι δεν θα το ξανά κάνει και ότι η σεξουαλική κακοποίηση πάλι είναι απόλυτα επιβλαβής, ανήθικη και σοβαρή. Η δεύτερη φοιτήτρια αναφέρει ότι αν ένας άνδρας θέλει να έρθει σε σεξουαλική επαφή μπορεί να

ικανοποιηθεί μόνος του ή να πληρώσει και όχι να κάνει κάτι σε κάποια κοπέλα παρά τη θέληση της. Εκεί όπως αναφέρει είναι υπέρ στο να χτυπήσει η κοπέλα τον θύτη. Αυτό είναι άξιο αναφοράς λόγω του γεγονότος ότι στην ερώτηση περί εκδίκησης η φοιτήτρια ήταν κάθετη και αρνητική στο θέμα της αυτοδικίας.

Στο επόμενο σενάριο το οποίο αφορά την εκσπερμάτωση ενός φοιτητή πάνω στη φανέλα μιας φοιτήτριας, οι απόψεις είναι ίδιες με το προηγούμενο. Η πρώτη συνεντευξιαζόμενη αναφέρει, φανερά εκνευρισμένη, ότι θυμάται το αληθινό περιστατικό και ελπίζει να μη άφησαν τον νεαρό να πάρει πτυχίο. Δηλώνει ότι “Λαλούν ότι που το πανεπιστήμιο φκαίνουν επιστήμονες αλλά πρέπει πρώτα να είμαστε άνθρωποι τζαι μετά επιστήμονες”. Επίσης, η συγκεκριμένη φοιτήτρια όπως και η δεύτερη φοιτήτρια του β’ γκρουπ συνεντεύξεων αναφέρουν ότι καλύτερα ας πήγαινε σε δημόσιες τουαλέτες για να εκτονωθεί και όχι πάνω σε ένα κορίτσι. Οι δύο γυναίκες φοιτήτριες και πάλι βάζουν 5 από τα 5 ενώ οι δύο άντρες βάζουν 4 από τα 5 για τον ίδιο λόγο με το προηγούμενο σενάριο. Όμως, ο τρίτος συνεντευξιαζόμενος στην ανηθικότητα βάζει 5 διότι θεωρεί ότι είναι ανήθικο το να βγάζεις τα απωθημένα σου πάνω σε κάποιον άλλον. Στο επόμενο σενάριο όπου άνδρας ασκεί συχνά ψυχική βία προς τη σύντροφό του η πρώτη συνεντευξιαζόμενη και ο τέταρτος βάζουν 4 λόγω του ότι δεν εμπλέκεται σωματική βία όμως θεωρεί τη λεκτική βία επίσης σημαντική. Τα άλλα δύο ΑΣΕ βάζουν 5 και στις τρεις διαστάσεις, διότι θεωρούν ότι ο άνδρας έχει κόμπλεξ τα οποία βγάζει πάνω στη γυναίκα, με πολλές ψυχολογικές επιπτώσεις. Επιπλέον, η δεύτερη συνεντευξιαζόμενη πιστεύει ότι αν θέλει να τον χωρίσει η γυναίκα μπορεί να ανταπεξέλθει και μόνη της, εξάλλου πριν τον γνωρίσει μια χαρά τα έβγαζε πέρα.

Τα επόμενα δύο σενάρια αφορούν και πάλι το βιασμό ενός ανήλικου κοριτσιού, με διαφορά το χρώμα θύματος και θύτη. Στο ένα σενάριο ο θύτης είναι λευκός και το θύμα μαύρο, ενώ στο άλλο σενάριο ο θύτης είναι μαύρος και το θύμα λευκό. Και τα τέσσερα ΑΣΕ θεωρούν τα δύο σενάρια ως απόλυτα επιβλαβή, ανήθικα και σοβαρά, τονίζοντας ότι δεν έχει σημασία αν ο θύτης είναι λευκός ή μαύρος ούτε αν το θύμα είναι μαύρο ή λευκό, σημασία έχει η πράξη του βιασμού η οποία για τα ΑΣΕ είναι παράνομη, ανήθικη, επιβλαβής, σοβαρή και καταδικαστέα. Σε ένα από τα δύο σενάρια, η μία φοιτήτρια αναφέρει ότι θα ήθελε η αστυνομία να λαμβάνει περισσότερο υπόψη τις καταγγελίες βιασμού. Θεωρεί ότι η διαδικασία καταγγελίας βιασμού είναι δύσκολη, στιγματίζει κοινωνικά τη γυναίκα, της ξυπνά άσχημες μνήμες και για αυτό συχνά τα θύματα προτιμούν να μην καταγγείλουν αυτό που τους συνέβη για να μην κακοποιηθούν για δεύτερη φορά ψυχολογικά.

Γενικά, όλα τα ΑΣΕ της συγκεκριμένης ομάδας προσλαμβάνουν το έγκλημα του βιασμού ως εξαιρετικά επιβλαβές προς το θύμα, ανήθικο και σοβαρό. Τα ΑΣΕ προσλαμβάνουν μεταξύ τους ελαφρώς διαφορετικά το έγκλημα της παρενόχλησης. Σε μερικές περιπτώσεις κάποια από τα ΑΣΕ αντί 5 από τα 5 όπως δήλωσαν σε όλα τα εγκλήματα που αφορούσαν βιασμό, δήλωσαν 4 από τα 5 στην σεξουαλική παρενόχληση και στην σεξουαλική κακοποίηση. Ο λόγος είναι το γεγονός ότι η πράξη δεν ήταν ακριβώς βιασμός, όμως για αυτούς παρέμενε ένα πολύ σοβαρό έγκλημα, καθώς όπως αναφέρει ένα από τα ΑΣΕ “τζαι η παρενόχληση εν μορφή βιασμού που είναι”. Σε γενικές γραμμές, αφού οι απαντήσεις κυμάνθηκαν μεταξύ 4-5 από τα 5, σημαίνει ότι όλα τα ΑΣΕ, και των δύο ομάδων συνεντεύξεων, προσλαμβάνουν το έγκλημα της παρενόχλησης ως αρκετά ή απόλυτα επιβλαβές, ανήθικο και σοβαρό.

Ως προς την αντιμετώπιση του θύτη, όλα τα ΑΣΕ ανεξαιρέτως θεωρούν ότι ένα άτομο που διέπραξε ένα τέτοιο έγκλημα πρέπει να τιμωρηθεί παραδειγματικά. Για τα ΑΣΕ δεν παίζει κανέναν απολύτως ρόλο εάν ένα θύμα είναι ανήλικο, ΑΜΕΑ ή μεγαλύτερο, δεν παίζει ρόλο το χρώμα του θύτη, ούτε το χρώμα του θύματος και γενικά σε κάθε περίπτωση προσλαμβάνουν το εν λόγω έγκλημα ως κάτι καταδικαστέο και κατακριτέο. Παρόλα αυτά, αν και σε όλα τα εγκλήματα βιασμού τα ΑΣΕ απάντησαν με τον μέγιστο βαθμό ως προς την βλαβερότητα, την ανηθικότητα και τη σοβαρότητα, σχολίασαν ότι ο βιασμός ενός ανηλίκου ακούγεται πολύ χειρότερος από τους υπόλοιπους. Ο λόγος είναι το ότι πρόκειται για παιδεραστία και αφορά ένα ανήλικο, αβοήθητο, ανυπεράσπιστο παιδί που δεν μπορεί να αμυνθεί και να προστατέψει τον εαυτό του από τον βιασμό. Επίσης, λόγω του ότι όπως αναφέρει η μία φοιτήτρια, ένα παιδί επηρεάζεται ψυχολογικά σε τεράστιο βαθμό μετά τον βιασμό του, δεν μπορεί να ξαναεμπιστευτεί κανένα άτομο, δεν μπορεί να εμπιστευτεί κάποιον άνδρα στο σεξουαλικό κομμάτι, αποκτά ψυχολογικά θέματα και γενικά δεν μπορεί να προχωρήσει τη ζωή του.

Με λίγα λόγια, τα ΑΣΕ κατατάσσουν πολύ ψηλά το έγκλημα του βιασμού και της παρενόχλησης αλλά και της ψυχολογικής κακοποίησης, ως προς την βλαβερότητα, την ανηθικότητα και τη σοβαρότητα του. Πολλά από τα ΑΣΕ στα σενάρια βιασμού και παρενόχλησης δήλωσαν, πιστεύοντας το πραγματικά, ότι αυτοί που τα έπραξαν είναι άρρωστοι ψυχολογικά και χρειάζονται να επισκεφθούν ψυχίατρο ή κέντρο απεξάρτησης. Από την άλλη, πολλά από τα ΑΣΕ υποστηρίζουν ότι αυτό που οδηγεί τους άνδρες συγκεκριμένα στο να πράξουν ένα τέτοιο έγκλημα, είναι η πατριαρχία και η πατριαρχική κοινωνία στην οποία ζούμε.

Σχετικά με τα εγκλήματα γυναικοκτονίας τα οποία μελετώνται στη δεύτερη ομάδα συνεντεύξεων, οι φοιτήτριες και οι φοιτητές που παραχώρησαν συνέντευξη προσλαμβάνουν

το έγκλημα και τον εγκληματία που διέπραξε γυναικοκτονία με τον ίδιο ακριβώς τρόπο: καταδικάζουν το έγκλημα της γυναικοκτονίας προσλαμβάνοντας το ως απόλυτα επιζήμιο, απόλυτα ανήθικο και απόλυτα σοβαρό. Επιζήμιο προς το θύμα, την οικογένεια του θύματος, ακόμη και την οικογένεια του θύτη που ξέρουν ότι το παιδί τους σκότωσε κάποια γυναίκα. Οπότε, ζητούν τιμωρία του θύτη. Η διαφορά των απαντήσεων κρίνεται στο δεύτερο σημείο, το οποίο αφορά το πώς θα τιμωρηθεί ο θύτης ο οποίος δολοφόνησε μία γυναίκα. Σχεδόν όλα τα ΑΣΕ ιδανικά θα προτιμούσαν ο θύτης να τιμωρηθεί μέσω του νόμου, όμως αποδέχονται την πιθανότητα αυτοδικίας προς αυτόν για σκοπούς εκδίκησης.

Από το β' γκρουπ συνεντεύξεων το οποίο μελετά τις προσλήψεις για το έγκλημα της γυναικοκτονίας, μόνο ένα άτομο έχει αντίθετη άποψη και δεν συμφωνεί με το νόμο. Η μία φοιτήτρια θεωρεί ότι από τη στιγμή που κάποιος σκότωσε μία γυναίκα χωρίς να έχει το δικαίωμα καν να την ακουμπήσει, “αργός και βασανιστικός θάνατος σε περιμένει” όπως δηλώνει η ίδια. Αρχικά, η φοιτήτρια αναφέρει ότι είναι κατά στην οποιαδήποτε μορφή βίας, όμως στην αμέσως επόμενη ερώτηση αναφέρει “θα τα φέρω λίο τούμπα τωρά” εξηγώντας ότι αποδέχεται την αυτοδικία προς δολοφόνους και βιαστές, ειδικά στο θέμα της γυναικοκτονίας. Δηλώνει ότι σε τέτοια εγκλήματα και στο έγκλημα του βιασμού δέχεται και εκδίκηση και δικαίωση αλλά και λύτρωση. Τα υπόλοιπα ΑΣΕ θεωρούν ότι ο θύτης καλό είναι να δικαστεί και να έχει σοβαρή ποινή φυλάκισης, είτε 50 χρόνια και πάνω, είτε ισόβια. Οπότε, όπως και με το έγκλημα του βιασμού, τα ΑΣΕ κατατάσσουν και αυτό το έγκλημα πολύ ψηλά όσον αφορά την βλαβερότητα, την ανηθικότητα και τη σοβαρότητα.

3.4 Ρητορική μίσους

Οι συμμετέχοντες και συμμετέχουσες της γ' ομάδας ήταν 2 φοιτήτριες και 2 φοιτητές, της ίδιας ηλικίας και του ίδιου τμήματος. Το πρώτο μέρος βρίσκεται στο υποκεφάλαιο του κοινού πλαισίου των συνεντεύξεων. Το δεύτερο μέρος αφορά υποθετικά σενάρια με θέμα τη ρητορική μίσους. Τα ΑΣΕ έπρεπε να συζητήσουν τη γνώμη τους για τα ΑΣΕ που ασκούν τη ρητορική μίσους στο κάθε υποθετικό περιστατικό, να πουν την άποψή τους για την πράξη αυτού του ατόμου ή αυτών των ατόμων και να δηλώσουν πόσο επιβλαβή, ανήθικα και σοβαρά θεωρούν τα περιστατικά αλλά και την αιτία. Το πρώτο σενάριο αφορά έναν δημοσιογράφο που αναρτά αντιρατσιστικά κείμενα και δέχεται απειλές για τη ζωή του. Το πρώτο άτομο το οποίο είναι άνδρας και το δεύτερο άτομο το οποίο είναι γυναίκα δήλωσαν 4 στην βλαβερότητα, την

ανηθικότητα και τη σοβαρότητα του συγκεκριμένου περιστατικού. Το πρώτο άτομο δήλωσε ότι ο δημοσιογράφος είχε τα κότσια να εκφέρει την άποψή του, όμως η ομάδα που τον απειλεί δεν έχει τα κότσια που είχε αυτός ώστε να βγουν επώνυμα να συζητήσουν μαζί του με διάλογο. Ο πρώτος συνεντευξιαζόμενος και η τρίτη συνεντευξιαζόμενη θεωρούν ότι είναι ανήθικο το να κρύβεσαι πίσω από μια οθόνη και να βρίζεις ένα άτομο επειδή έχει διαφορετική άποψη από τη δική σου. Το δεύτερο και τρίτο άτομο πιστεύουν ότι είναι ανήθικο, επιβλαβές και σοβαρό, καθώς οι απειλές μπορούν να εξελιχθούν σε κάτι χειρότερο, ή ακόμη, οι απειλούντες να τον σκοτώσουν. Το πρώτο και τέταρτο άτομο πιστεύουν επίσης ότι αν ο δημοσιογράφος φοβηθεί για τη ζωή του ίσως σταματήσει να γράφει αντιρατσιστικά κείμενα και έτσι να αλλοιωθεί το έργο του. Ταυτοχρόνως, ο τέταρτος συνεντευξιαζόμενος πιστεύει ότι είναι πολύ καλό το να δημοσιεύει αντιρατσιστικά κείμενα, καθώς ίσως βοηθήσουν άτομα που είναι ρατσιστές στο να σκεφτούν διαφορετικά.

Το δεύτερο σενάριο είναι ότι μία ακτιβίστρια υπέρ της διαφορετικότητας λαμβάνει υβριστικά σχόλια στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Στο συγκεκριμένο σενάριο οι απόψεις είναι αρκετά διαφορετικές. Το πρώτο άτομο πιστεύει ότι είναι λάθος αυτό που συμβαίνει στην ακτιβίστρια, όμως θεωρεί ότι η ακτιβίστρια ανέμενε κάτι τέτοιο. Αυτό, όπως δηλώνει, είναι ένα φαινόμενο που συμβαίνει συχνά προς τους ακτιβιστές που υποστηρίζουν τη διαφορετικότητα, οπότε δεν θεωρεί ότι θα είναι επιβλαβές προς την ίδια, αν και εξαρτάται από το ίδιο το άτομο κάθε φορά. Στην ανηθικότητα ο φοιτητής δήλωσε 4 από τα 5 καθώς “κρύφκονται πίσω που μια οθόνη τζαι βρίζουν αντί να κάμουν διάλογο με τον άλλο”, όπως αναφέρει. Στη σοβαρότητα βάζει 2 από τα 5 καθώς θεωρεί ότι δεν έχει μεγάλη έκταση το θέμα αφού δεν έχει απειλές αν και παραμένει σοβαρό, απλά με ένα μπλοκ της ακτιβίστριας προς τους υβριστές της αυτό το περιστατικό σταματά επιτόπου. Το δεύτερο άτομο, πιστεύει ότι ο βαθμός που βάζει είναι 3 και ότι ίσως κάποιος που βρίζει την ακτιβίστρια να είναι ομοφυλόφιλος που φοβάται να το παραδεχτεί. Ότι δηλαδή, φοβάται μήπως η κοινωνία αντιμετωπίσει αρνητικά και τον ίδιο οπότε κρύβεται και δεν θέλει να εκφραστεί διότι η κοινωνία δεν είναι open-minded και φοβάται το διαφορετικό. Το τρίτο και τέταρτο άτομο θεωρούν ότι αυτό που συμβαίνει προς την ακτιβίστρια εξαρτάται και από τον τρόπο που η ίδια συμπεριφέρεται στα social media. Η τρίτη συνεντευξιαζόμενη αναφέρει ότι είναι περίεργος όρος ο ακτιβισμός όπως και ο φεμινισμός ο οποίος αλλιώς ξεκίνησε και αλλιώς κατέληξε, λόγω κάποιων λανθασμένων καταστάσεων. Δηλαδή, αν η ακτιβίστρια έγραφε ενάντια σε κάτι, π.χ. το θεσμό της θρησκείας, ίσως αυτό που της συνέβη να ήταν αναμενόμενο. Όμως όπως και να

έχει διαφωνεί με την άσκηση ρητορικής μίσους προς τη γυναίκα και βάζει 4 από τα 5. Ο τέταρτος συνεντευξιαζόμενος πιστεύει ότι το αν θα καταλήξουν κάποιοι σε υβριστικά μηνύματα προς την κοπέλα εξαρτάται και από τον τρόπο με τον οποίο η ακτιβίστρια υποστηρίζει τη διαφορετικότητα διότι ίσως να μην ήταν πολύ σωστός ο τρόπος της. Όμως, καταδικάζει και αυτός την άσκηση ρητορικής μίσους βάζοντας 3 από τα 5.

Για το τρίτο σενάριο το οποίο αφορά τα συνθήματα μιας οργάνωσης προς μια ομάδα Σύριων που ήρθαν παράτυπα, υπάρχουν πολύ διαφορετικές απόψεις. Το πρώτο άτομο βάζει 3 στα 5 όσον αφορά βλαβερότητα και σοβαρότητα διότι είναι μόνο λεκτική βία και τα συνθήματα δεν τα θεωρεί τόσο σημαντικά όσο άλλα εγκλήματα, όμως βάζει 4 στα 5 όσον αφορά ανηθικότητα. Θεωρεί ότι είναι ανήθικο το να στοχοποιείς μία ομάδα η οποία μάλιστα άφησε τα πάντα πίσω για μια καλύτερη ζωή κάτι που αναφέρει και το τέταρτο άτομο. Το πρώτο αναφέρει ότι “τούτο που έκαμες εν θα λύσει το πρόβλημα που πιστεύεις ότι υπάρχει με το μεταναστευτικό, οπότε εν λάθος η αντιμετώπιση τους”. Κάτι αντίστοιχο πιστεύει η τρίτη συνεντευξιαζόμενη, βάζοντας όμως 5 από τα 5 σε όλες τις διαστάσεις, δηλώνοντας ότι ίσως με την πράξη της οργάνωσης παρασυρθεί η μάζα, εναντιωθεί στους μετανάστες και πραγματοποιηθούν επιθέσεις. Ίδιο βαθμό βάζει ο τέταρτος συνεντευξιαζόμενος, καθώς όπως δηλώνει, οι ρατσιστές δεν μπορούν να καταλάβουν τι πέρασαν αυτά τα άτομα ώστε να έρθουν εδώ και απλά θεωρούν ότι κάνουν κακό στη χώρα μας. Αναφέρει αυτολεξεί ότι “αν τους ρωτήσεις γιατί εν θα έχουν επιχειρήματα να στο δικαιολογήσουν, εν θα ξέρουν τον λόγο”. Μόνο το δεύτερο άτομο έχει αντίθετη άποψη από τους υπόλοιπους. Συγκεκριμένα, δηλώνει ότι προσωπικά είναι λίγο κατά της παράνομης μετανάστευσης, τονίζοντας τη λέξη “παράνομης”, όταν γίνεται σε υπερβολικά μεγάλο βαθμό. Οπότε, εν μέρει καταλαβαίνει γιατί η οργάνωση έπραξε ό,τι έπραξε. Για αυτό το λόγο προσωπικά δεν το θεωρεί ανήθικο, επιβλαβές ή σοβαρό διότι προσωπικά καταλαβαίνει τον λόγο που συνέβη.

Το τέταρτο σενάριο αφορά την αναδημοσίευση ενός άρθρου με σκοπό τη στοχοποίηση των μεταναστών. Για το συγκεκριμένο σενάριο, παρόλο που οι αριθμοί που βάζουν οι φοιτήτριες και οι φοιτητές σε βλαβερότητα, ανηθικότητα και σοβαρότητα διαφέρουν μεταξύ τους, οι δηλώσεις τους είναι αρκετά παρόμοιες. Τα πρώτα τρία ΑΣΕ εξηγούν ότι η οργάνωση ιδανικά έπρεπε να στοχοποιήσει τους βιαστές και όχι την κοινότητα των μεταναστών. Το πρώτο άτομο πιστεύει ότι είναι 3 από τα 5 ανήθικο και τα άλλα δύο είναι 4, διότι μπορεί να επηρεαστεί η κοινότητα των μεταναστών αρνητικά ή να πειστεί η μάζα στην εναντίωση προς αυτή. Αναφέρει ότι η οργάνωση επικεντρώθηκε στην πιο μικρή πτυχή του προβλήματος, στην

εθνικότητα του, παρά στη σημαντική πτυχή δηλαδή στο βιασμό. Το δεύτερο άτομο πιστεύει ότι επειδή ένας μετανάστης βίασε δεν σημαίνει ότι και οι άλλοι πράττουν το ίδιο και δεν πρέπει να είμαστε προκατειλημμένοι, βάζοντας 3 στις διαστάσεις που ερευνώνται. Παρόμοιες δηλώσεις έκαναν και το τρίτο και τέταρτο άτομο, βάζοντας 5 και 4, αντίστοιχα.

Στο σενάριο 5 όπου οργάνωση πραγματοποιεί δημόσιες ομιλίες μιλώντας υποτιμητικά για εθνοτικές μειονότητες, οι απόψεις είναι και πάλι ελαφρώς διαφορούμενες. Το πρώτο άτομο ως προς το πόσο επιβλαβές και σοβαρό θεωρεί το έγκλημα δήλωσε 4 ενώ ως προς το πόσο ανήτικο το θεωρεί δήλωσε 3. Θεωρεί ότι μόνο έμμεσα επηρεάζονται οι εθνοτικές μειονότητες, όμως αν επηρεαστεί κόσμος και υιοθετήσει τις απόψεις της οργάνωσης ίσως υπάρξει και βλαβερότητα και σοβαρότητα λόγω πιθανών εντάσεων μεταξύ ντόπιων και μεταναστών. Δίνει σε αυτό το σημείο το παράδειγμα με την πρόσφατη “διαμάχη” ντόπιων Κυπρίων και μεταναστών Σύριων στη Λεμεσό. Η δεύτερη συνεντευξιαζόμενη πιστεύει ότι δεν είναι σωστό το να κάνεις έτσι είδους ομιλίες λόγω χρώματος, εθνοτήτων, φυλής και γενικά το να είσαι ρατσιστής. Βάζει 4 σε όλα δηλώνοντας ότι “δυστυχώς ο ρατσισμός εν θα σταματήσει ποτέ. Τούτα τα φαινόμενα υπήρχαν, υπάρχουν και πάντα θα υπάρχουν, τζαι άμα μειώνεις ομάδες συνανθρώπων σου εν υπάρχει ενσυναίσθηση”. Κάτι αντίστοιχο δηλώνει η τρίτη συνεντευξιαζόμενη βάζοντας ίδιο αριθμό, ενώ αυτό που δηλώνει το συγκεκριμένο άτομο, το τέταρτο άτομο και άλλα ΑΣΕ του β’ γκρουπ συνεντεύξεων είναι “βάζεις τους ούλλους στο ίδιο κουτί/ καζάνι”. Το τέταρτο άτομο βάζει ? στα 5 στην ανηθικότητα, βλαβερότητα και σοβαρότητα αυτού του υποθετικού περιστατικού, θεωρώντας ότι είναι γενικό κακό το να κρίνεις κάποιες μειονοτικές ομάδες κακοπροαίρετα και να τις γενικεύσεις.

Το έκτο σενάριο αφορά την προπαγάνδα μίας αντιφεμινιστικής ομάδας προς τις φεμινιστικές ομάδες που δραστηριοποιούνται στη χώρα. Και σε αυτή τη περίπτωση οι αριθμοί που δηλώνουν οι φοιτήτριες και οι φοιτητές περί βλαβερότητας, ανηθικότητας και σοβαρότητας, διαφέρουν αρκετά. Οι απόψεις τους όμως ως προς το αν καταδικάζουν το συγκεκριμένο έγκλημα ρητορικής μίσους συμβαδίζουν μεταξύ τους. Πιο αναλυτικά, το πρώτο άτομο θεωρεί ότι η προπαγάνδα είναι λανθασμένη τακτική αλλά πολύ συχνή πλέον, ειδικά στο διαδίκτυο. Χρησιμοποιείται από την ομάδα με σκοπό να επηρεάσει αρνητικά την άποψη του κοινού προς τις φεμινιστικές ομάδες, όμως βάζει 3 διότι δεν επηρεάζει τα άτομα. Η δεύτερη συνεντευξιαζόμενη στο άκουσμα της είδησης δηλώνει “ανεπίτρεπτο” τονίζοντας ότι ο άνδρας και η γυναίκα έχουν ίσα δικαιώματα και δεν πρέπει να υπάρχει κατωτερότητα σε σχέση με το φύλο. Βάζει 4 σε όλα λόγω του ότι αυτή η πράξη υποβαθμίζει το γυναικείο φύλο και ρίχνει τη

θέση της γυναίκας σε όλους τους τομείς. Η τρίτη συνεντευξιαζόμενη δηλώνει ότι είναι λάθος αυτό που συμβαίνει, καθώς κάποιοι καταπιάνονται από συγκεκριμένες καταστάσεις με σκοπό να μειώσουν τον φεμινισμό. Αναφέρει ότι “εκάμαν τζαι όρο, τον όρο φεμιναζί, που αφορά φεμινίστριες με συμπεριφορές extreme προς τους άνδρες, που εν διαφορετικό που το φεμινισμό”. Δηλώνει ότι η ομάδα προσπαθεί να χρησιμοποιήσει αυτές τις μεμονωμένες περιπτώσεις για να παρουσιάσει τον φεμινισμό ως κάτι αρνητικό γενικεύοντας έτσι μια ολόκληρη ομάδα (την φεμινιστική κοινότητα). Βάζει 5 διότι λόγω του παραπάνω πλέον όλοι αντιμετωπίζουν τον φεμινισμό αρνητικά. Το τέταρτο άτομο θεωρεί ότι η προπαγάνδα είναι λάθος και η ομάδα προσπαθεί να επηρεάσει τις απόψεις του κόσμου με μη αντικειμενικά φαινόμενα συνήθως. Θεωρεί ότι η αντιφεμινιστική ομάδα προσπαθεί να δημιουργήσει μία αντίληψη στο κοινό όπως ακριβώς θέλει αυτή, όμως βάζει 3 διότι δεν έχει ασχοληθεί ιδιαίτερα με τον φεμινισμό και δεν ξέρει αν κάτι επηρέασε την αντιφεμινιστική ομάδα προς αυτή την κατεύθυνση.

Το τελευταίο σενάριο αφορά το bullying μιας ομάδας μαθητών προς μία συμμαθήτρια τους η οποία είναι ομοφυλόφιλη. Στο παραπάνω υποθετικό σενάριο υπάρχει σε κάποιο βαθμό ομοφωνία, καθώς τα τέσσερα ΑΣΕ απάντησαν είτε με 4 είτε με 5 από τα 5. Σχεδόν όλα τα ΑΣΕ πιστεύουν ότι είναι λάθος το να στοχοποιείται ένα άτομο για τον οποιοδήποτε λόγο, για παράδειγμα λόγω εθνικότητας, θρησκείας εξωτερικής εμφάνισης ή σεξουαλικότητας. Με αυτό τον τρόπο και πάλι, όπως θεωρεί ο πρώτος συνεντευξιαζόμενος, όλα στο ίδιο καζάνι πέφτουν και είναι λάθος καθώς είναι ρατσισμός. Επιπλέον, θεωρεί ότι ο ρατσισμός είναι κάτι που ξεκινά από το σπίτι. Βάζει 4 στην ανηθικότητα διότι θεωρεί ανήθικο το γεγονός ότι μία ολόκληρη ομάδα στοχοποίησε ένα άτομο και είναι τόσα άτομα εναντίον ενός. Βάζει επίσης 4 και στις άλλες δύο διαστάσεις, διότι θεωρεί ότι το κορίτσι λαμβάνει ψυχολογική πίεση στο σχολείο, σε ένα περιβάλλον στο οποίο δεν πρέπει να ντρέπεται για το οτιδήποτε, βαθμό τον οποίο βάζει και η δεύτερη συνεντευξιαζόμενη. Αναφέρει επίσης ότι η κοπέλα σηκώνεται να πάει σχολείο και δεν θέλει, για να αποφύγει τον ψυχολογικό πόλεμο που της ασκείται. Τα υπόλοιπα τρία ΑΣΕ συμφωνούν στο ότι το μπούλινγκ ξεκινά από μικρή ηλικία και είναι θέμα παιδείας, για να πραγματοποιείται μπούλινγκ σημαίνει ότι υπάρχει έλλειψη παιδείας και πρέπει να βρεθούν τρόποι να διορθωθεί αυτό το πρόβλημα. Ο τέταρτος συνεντευξιαζόμενος αναφέρει ότι ίσως θα έπρεπε να γίνουν διαλέξεις στο σχολείο με θέμα την ομοφυλοφιλία ώστε τα παιδιά να μάθουν να μην κρίνουν κακοπροαίρετα τον οποιοδήποτε, λόγω σεξουαλικότητας ή διαφορετικότητας. Η τρίτη συνεντευξιαζόμενη βάζει 5 διότι, όπως αναφέρει, ακούσαμε περιπτώσεις που όταν

είναι extreme το μπούλινγκ μπορεί να καταλήξει και σε αυτοκτονία του θύματος. Γι' αυτό πιστεύει ότι το λεκτικό είναι πιο σημαντικό από το σωματικό γιατί επηρεάζει ψυχολογικά και αυτό είναι κάτι που μένει. Χρησιμοποιεί το παράδειγμα του Συνδρόμου της Στοκχόλμης για ζευγάρια, λέγοντας “εν ένας σε μια τοξική σχέση τζαι επειδή γίνεται brainwashed νομίζει ότι έσσει ανάγκη το άτομο που του κάμνει κακό”. Το παράδειγμα που έδωσε η φοιτήτρια σχετίζεται με το επεισόδιο από το “Κάρμα” που αναφέρεται στην εισαγωγή, διότι η γυναίκα δεχόταν και παρέμενε σε μία τοξική, καταπιεστική, βίαιη σχέση πιθανότατα επειδή είχε αυτό το σύνδρομο.

Γενικά, για τη ρητορικής μίσους, οι απόψεις δίστανται αρκετά. Τα περισσότερα ΑΣΕ, με λίγες και μεμονωμένες εξαιρέσεις, προσλαμβάνουν τη ρητορική μίσους ως έγκλημα και θεωρούν ότι είναι κάτι λανθασμένο, ειδικά αν αφορά υποτίμηση προς ένα άτομο ή μία μειονοτική ομάδα. Μάλιστα, το προσλαμβάνουν ως κάτι αρνητικό που στόχο έχει να στοχοποιήσει είτε ένα άτομο είτε ένα σύνολο. Διαφέρουν σε μεγάλο βαθμό όμως οι προσλήψεις περί βλαβερότητας, ανηθικότητας και σοβαρότητας του εγκλήματος. Σε κάποιες περιπτώσεις τα ΑΣΕ αποδέχονται το έγκλημα της ρητορικής μίσους, όπως για παράδειγμα για τις δηλώσεις του δημοφιλή τραγουδιστή λόγω της ελευθερίας του λόγου, ή συμφωνούν με το έγκλημα, όπως τα συνθήματα προς τους παράνομους μετανάστες λόγω ταύτισης απόψεων. Οπότε, σε αυτές τις δύο περιπτώσεις δεν το προσλαμβάνουν ως έγκλημα παρά ως μία κατάσταση ή ένα γεγονός.

Τα ΑΣΕ της δεύτερης ομάδας συνεντεύξεων προσλαμβάνουν τα περισσότερα εγκλήματα ρητορικής μίσους ως λίγο ή μέτρια επιβλαβή, χρησιμοποιώντας τον αριθμό 3 από τα 5. Θεωρούν ότι από τη στιγμή που αφορούν λεκτική βία δεν είναι τόσο σημαντικά ή τόσο επιζήμια όσο τα εγκλήματα σωματικής βίας. Μόνο ένα από τα ΑΣΕ δήλωσε 2 φορές κατά τη διεκπεραίωση της συνέντευξης ότι θεωρεί τη λεκτική βία πιο σοβαρή από την σωματική μερικές φορές. Συγκεκριμένα, η φοιτήτρια που το ανέφερε δήλωσε ότι η σωματική ζημιά ενός εγκλήματος με χρήση βίας θα φύγει σύντομα και το θύμα θα σταματήσει κάποια στιγμή να πονάει το σώμα του, η ζημιά που θα μείνει στο θύμα θα είναι η ψυχολογική. Συχνά θεωρεί ότι η ψυχολογική ζημιά μπορεί να αποβεί μοιραία, για παράδειγμα ένα άτομο να καταλήξει στην αυτοκτονία λόγω της διατάραξη της ψυχικής του υγείας που προκλήθηκε από ένα έγκλημα ρητορικής μίσους εις βάρος του, όπως το μπούλινγκ. Οπότε, η πλειοψηφία κατατάσσει το έγκλημα της ρητορικής μίσους ως μέτρια επιβλαβές, ανήθικο και σοβαρό, λόγω του ότι δεν επηρεάζεται άμεσα το θύμα, παραδείγματος χάριν μέσω της χρήσης σωματικής βίας.

4 Συμπεράσματα και Συζήτηση

4.1 Συμπεράσματα που εξήχθησαν από την μελέτη

Μέσα από τις συνεντεύξεις απαντάται το ερώτημα της παρούσας πτυχιακής εργασίας, το οποίο είναι οι προσλήψεις των φοιτητών και φοιτητριών του ΤΕ.ΠΑ.Κ και συγκεκριμένα του τμήματος Ε.Σ.Δ, σχετικά με ορισμένες μορφές εγκληματικής συμπεριφοράς, εστιάζοντας στις τρεις διαστάσεις της βλαβερότητας, της ανηθικότητας και της σοβαρότητας των εγκλημάτων. Οι κύριες μορφές εγκληματικής συμπεριφοράς στις οποίες εστιάζει είναι η αυτοδικία με έμφαση την εκδίκηση προς βιαστές και δολοφόνους, τα εγκλήματα με θύματα γυναίκες όπως η γυναικοκτονία και ο βιασμός και τέλος η ρητορική μίσους. Παρατηρούμε ότι οι προσλήψεις σχετικά με την αυτοδικία ποικίλουν καθώς επικρατούν όλες οι απόψεις, ενώ διαφορούμενες είναι και οι προσλήψεις για το έγκλημα της ρητορικής μίσους, καθώς κάποιοι το θεωρούν μέτρια σημαντικό. Αντιθέτως, οι προσλήψεις για τον βιασμό, τις γυναικοκτονίες και τις δολοφονίες είναι ίδιες από όλα τα ΑΣΕ καθώς τα θεωρούν απόλυτα επιβλαβή, ανήθικα, και σοβαρά, ειδικά τις γυναικοκτονίες και τους βιασμούς. Η πλειοψηφία επίσης, όπως αναμενόταν, θεωρεί λιγότερο σημαντικά σε σχέση με άλλα εγκλήματα, όσα εγκλήματα αφορούν υλική ζημιά.

Έχει διαπιστωθεί παράλληλα ότι ισχύει η θεωρία που αναφέρεται στο θεωρητικό πλαίσιο περί “συνδυασμού” των προσλήψεων σοβαρότητας και ανηθικότητας σύμφωνα με τις προσλήψεις σοβαρότητας, βλαβερότητας και ανηθικότητας των ΑΣΕ. Δηλαδή, σχεδόν σε όλες τις περιπτώσεις ό,τι θεωρούσαν επιβλαβές/επιζήμιο, και σε κάποιες περιπτώσεις ανήθικο, το θεωρούσαν αυτομάτως και σοβαρό. Ειδικά όσον αφορά την βλαβερότητα, φαίνεται να επηρεάζει ακόμη περισσότερο τα ΑΣΕ στο να ορίσουν ένα έγκλημα ως σοβαρό. Ένα από τα ΑΣΕ δήλωσε πως όντως, αν κάτι είναι επιζήμιο για αυτόν είναι αυτομάτως και σοβαρό. Για αυτό, στις ερωτήσεις “ποια εγκλήματα θεωρείς πιο επιζήμια και σε πόσο βαθμό”, “ποια εγκλήματα θεωρείς πιο ανήθικα και σε πόσο βαθμό” και “ποια εγκλήματα θεωρείς πιο σοβαρά και σε πόσο βαθμό”, πολλά ΑΣΕ έδωσαν τις ίδιες ακριβώς απαντήσεις, όμως στη δεύτερη ερώτηση η πλειοψηφία πρόσθεσε και άλλα εγκλήματα. Γενικά όμως, σχετικά με την έμφυλη θεματική προκύπτει το συμπέρασμα ότι “το έγκλημα είναι έγκλημα όποιο φύλο και να το διαπράττει”.

Σχετικά με το έγκλημα ρητορικής μίσους, ένας από τους συνεντευξιαζόμενους δήλωσε ότι υπάρχει παντού στο διαδίκτυο και πολλές φορές δεν το αντιλαμβανόμαστε καν, για παράδειγμα μέσω posts, memes και анеκδότων. Η δολοφονία, η γυναικοκτονία και ο βιασμός κατατάσσονται στα πιο ανήθικα, επιβλαβή και σοβαρά εγκλήματα με βαθμό 5 από τα 5 σε όλα. Οι προσλήψεις για την ρητορική μίσους σε αρκετές περιπτώσεις τείνουν να είναι μέτριες από αρκετά ΑΣΕ. Οπότε, μόνο λίγα ΑΣΕ σκέφτονται ότι η ρητορική μίσους, για παράδειγμα προς μία ομάδα, ίσως να είναι επιβλαβής εάν στοχοποιηθεί η συγκεκριμένη ομάδα και εναντιωθεί σε αυτήν η κοινωνία σταδιακά, δημιουργώντας εντάσεις μεταξύ της κοινωνίας και των μελών της εν λόγω ομάδας. Επίσης, μόνο ένα ΑΣΕ φαίνεται να αντιλήφθηκε ότι υπάρχει ρητορική μίσους σε memes και ανέκδοτα, τα οποία η κοινωνία “συνήθισε” γελώντας πλέον με αυτά, χωρίς να σκεφτεί ότι ίσως υπάρχουν επιπτώσεις προς την ομάδα η οποία αναφέρεται στο εν λόγω ανέκδοτο.

4.2 Περιορισμοί

Τα ευρήματα της έρευνας ενδέχεται να μην είναι εντελώς ορθά και αντιπροσωπευτικά, καθώς δεν αντιπροσωπεύουν όλη την φοιτητική κοινότητα, πόσο μάλλον όλη τη νεολαία. Ο λόγος είναι το γεγονός ότι το δείγμα είναι πολύ μικρό οπότε δεν είναι αντιπροσωπευτικό και δεν αντικατοπτρίζει τις προσλήψεις όλου του πληθυσμού του τμήματος που ερευνάται, πόσο μάλλον τις προσλήψεις όλης της νεολαίας ή της κοινωνίας γενικότερα. Πρόκειται για δείγμα ευκολίας, οπότε εκτός από αρκετά περιορισμένο είναι και αρκετά μικρό. Η πρόθεση των φοιτητών για συμμετοχή παίζει επίσης ρόλο, διότι όταν έγινε προσπάθεια εύρεσης ατόμων για παραχώρηση συνέντευξης αρκετά από αυτά αρνήθηκαν. Αυτό μπορεί να συνέβη για διάφορους λόγους, καθώς ίσως δεν ενδιαφέρονταν για τον τομέα της έρευνας, ίσως δεν είχαν ελεύθερο χρόνο, ή ακόμη ίσως να μην είχαν όρεξη και πρόθεση να παραχωρήσουν μία μεγάλης διάρκειας συνέντευξη, κάτι που παρατηρείται στους νέους γενικότερα. Επίσης, ακυρώθηκαν προγραμματισμένες συνεντεύξεις λόγω δυσκολίας των ΑΣΕ, λόγω του πιεσμένου τους προγράμματος εξαιτίας των μαθημάτων τους και λόγω διάφορων απρόοπτων περιστατικών.

Πέρα από τους παραπάνω περιορισμούς, αντιμετωπίστηκαν επιπλέον δυσκολίες κατά τη διεκπεραίωση της έρευνας. Για παράδειγμα, τα προβλήματα που αναφέρθηκαν περί αλλαγής και συγκεκριμενοποίησης του θέματος, ακόμη και οι συχνές ακυρώσεις των συνεντεύξεων

λόγω δυσκολίας εύρεσης ώρας για συνάντηση με τα ΑΣΕ, αποτέλεσαν αιτία σημαντικής καθυστέρησης, όπως και άλλα σοβαρά ζητήματα που υπήρξαν πιο προσωπικού περιεχομένου.

4.3 Προτάσεις για μελλοντική έρευνα

Λόγω των παραπάνω περιορισμών, θα ήταν χρήσιμο να υπάρξει μία αντίστοιχη έρευνα στο ίδιο θέμα από κάποια άλλη φοιτήτρια ερευνήτρια ή κάποιο άλλο φοιτητή ερευνητή, ή και γενικότερα κάποιο άλλο άτομο το οποίο επιθυμεί να μελετήσει το ίδιο θέμα που μελετάται στην παρούσα πτυχιακή εργασία. Μία πιθανή κατεύθυνση η οποία θα μπορούσε να εξερευνηθεί είναι διάφορες άλλες διαστάσεις και συνέπειες σχετικά με το έγκλημα της ρητορικής μίσους. Πρόκειται για ένα νέας εποχής έγκλημα το οποίο δεν έχει ακόμη ερευνηθεί. Ίσως εάν ερευνηθεί να δοθούν περισσότερες ή πιο σαφείς απαντήσεις σχετικά με τα ερωτήματα και τις διαστάσεις που ερευνά η παρούσα εργασία. Για να υπάρξει μία πρακτική εφαρμογή της έρευνας, είναι χρήσιμο να αποφευχθούν διάφορες πιθανές δυσκολίες και τυχόν περιορισμοί, όπως οι παραπάνω. Πρώτα απ' όλα για να πραγματοποιηθεί μία αντίστοιχη έρευνα μελλοντικά είναι καλό το δείγμα να είναι σε κάποιο βαθμό αντιπροσωπευτικό ή να πραγματοποιηθεί μικτή μεθοδολογία στην έρευνα με μεγάλο δείγμα ποσοτικής μελέτης. Επίσης, ίσως είναι προτιμότερο να διεκπεραιωθούν περισσότερες συνεντεύξεις και από διάφορα τμήματα, διάφορα πανεπιστήμια εντός και εκτός Κύπρου. Εκτός από ερωτηματολόγια ή συνεντεύξεις να πραγματοποιηθούν παράλληλα και άλλες μέθοδοι, όπως για παράδειγμα συμμετοχική παρατήρηση, ομαδική συζήτηση/ συνέντευξη, κ.λπ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ξενόγλωσση:

Adriaenssen, A., P, L., Karstedt, S., Visschers, J., Greenfield, V. A., & Pleysier, S. (2020). Public perceptions of the seriousness of crime: Weighing the harm and the wrong. *European Journal of Criminology*, 17(2), 127-150.

Bhandari, S. (2022). Schizophrenia: Definition, symptoms, causes, diagnosis, treatment. WebMD. Accessed 22/12/2023.

Borg, I., Hermann, D. & Bilsky, W. The perceived seriousness of crimes: inter-individual commonalities and differences. *Qual Quant* 57, 765–784 (2023). <https://doi.org/10.1007/s11135-022-01379-9>

Edwards, R. Ch. We are all potential killers, and that's not likely to change any time soon. *The Sydney Morning Herald SMH* (2015).

Fox, K., Nobles, M. & Piquero, A. Gender, crime victimization and fear of crime. *Secur J* 22, 24–39 (2009). <https://doi.org/10.1057/sj.2008.13>

Lamond (2007) What is a Crime?, *Oxford Journal of Legal Studies*, Volume 27, Issue 4, 609–632.

Leung, J. (2023). Perception in psychology | definition, importance & types - study.com. Accessed 20/11/2023.

Myers, L. The Influence of Media on Public Perception of Crime. (2024).

Ninivaggi, F. J. Do Lovers Overestimate Losing Their Partner? *Psychology Today*. psychologytoday.com (2024) Accessed 01/05/2024.

Rodopoulos, I. (2015). Ηθικοί πανικοί, καταστάσεις άρνησης και οργανωμένο έγκλημα. 978-960-568-215-6

Stylianou, S. (2003). Measuring crime seriousness perceptions: What have we learned and what else do we want to know. *Journal of criminal justice* 31.1: 37-56. [https://doi.org/10.1016/S0047-2352\(02\)00198-8](https://doi.org/10.1016/S0047-2352(02)00198-8)

U. S. Department of Health and Human Services (2001). Risk and Protective Factors. *Youth Violence: A Report of the Surgeon General- Executive Summary*, p.14. Rockville.

Victim Support (χ.χ). Criminal Damage. Victim Support. Accessed 15/11/2023.

Wallace, P. (2007). How can she still love him? Domestic violence and the Stockholm syndrome. *Community Practitioner*, 80(10), 32-35.

Warr, M. (1989). What is the perceived seriousness of crimes? *Criminology*, 27(4), 795-822.

Zahariadis, N. (2016). Setting the agenda on agenda setting: definitions, concepts, and controversies. In *Handbook of public policy agenda setting* (pp. 1-22). Edward Elgar Publishing.

Ελληνόγλωσση:

Καρατζιά, Ν. Πώς και γιατί σκότωσε τον φονιά του παιδιού της μέσα στη δικαστική αίθουσα. (2021) Accessed 21/03/2024

Παπαδόπουλος, Γ. Σκότωσε το βιαστή της κόρης του και αθώωθηκε. E-radio.gr. (χ.χ.) Accessed 22/12/2023.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πρότυπο Συνέντευξης

Πρώτη ομάδα:

Στις ερωτήσεις που η απάντηση είναι αριθμητική, από το 1 μέχρι το 5, το 1= καθόλου, και το 5= απόλυτα.

Α μέρος πρώτης ομάδας (ερωτήσεις στάσεων και αξιών):

- Πόσων ετών είσαι;
- Σε ποιο τμήμα φοιτάς και τι έτος είσαι;
- Είσαι θρησκευόμενη/ θρησκευόμενος; Ναι/ Όχι (Αν η απάντηση είναι ναι)
- Ποια είναι η θρησκεία σου;
- Πόσο ψηλά έχεις την αξία της θρησκείας από το 1 ως το 5;
- Για ποιο λόγο;

Τώρα θα σου πω κάποιες καταστάσεις που η εκκλησία θεωρεί αμαρτίες και θέλω να μου πεις αν συμφωνείς ότι είναι αμαρτίες, πόσο βλαβερές, ανήθικες και σοβαρές τις θεωρείς από το 1 μέχρι το 5. (τα υποερωτήματα τα ξανά ρωτώ για το κάθε ερώτημα, και στο κάθε υποερώτημα ρωτάω το γιατί):

Κλοπή (είναι αμαρτία; πόσο βλαβερή είναι; πόσο ανήθικη είναι; πόσο σοβαρή είναι;)

Δολοφονία (είναι αμαρτία; πόσο βλαβερή είναι; πόσο ανήθικη; πόσο σοβαρή;)

Φόνος ακούσιος (είναι αμαρτία; πόσο βλαβερή είναι; πόσο ανήθικη; πόσο σοβαρή;)

Παρότρυνση για φόνο (είναι αμαρτία; πόσο βλαβερή είναι; πόσο ανήθικη; πόσο σοβαρή;)

Ξυλοδαρμός (είναι αμαρτία; πόσο βλαβερή είναι; πόσο ανήθικη; πόσο σοβαρή;)

Μίσος (είναι αμαρτία; πόσο βλαβερή είναι; πόσο ανήθικη; πόσο σοβαρή;)

Οργή και θυμός (είναι αμαρτίες; πόσο βλαβερές είναι; πόσο ανήθικες; πόσο σοβαρές;)

εκδίκηση (είναι αμαρτία; πόσο βλαβερή είναι; πόσο ανήθικη; πόσο σοβαρή;)

Πολιτικά κατατάσσεσαι στην αριστερά ή στην δεξιά; (Αν η απάντηση είναι ναι)

Σε ποιο κατατάσσεσαι και σε ποιον βαθμό από το 1 μέχρι το 5;

Πόσο ψηλά έχεις την αξία της οικογένειας από το 1 μέχρι το 5;

Τι θα έκανες αν κάποιος διέπραττε αδίκημα προς ένα δικό σου άτομο για παράδειγμα συγγενικό, γονείς, αδερφή, αδερφό κτλ;

Β' Μέρος πρώτης ομάδας (ερωτήσεις απόψεων):

Ποια εγκλήματα θεωρείς πιο επιζήμια για τα θύματα και σε πόσο βαθμό;

Ποια εγκλήματα θεωρείς πιο ανήθικα για τα θύματα και σε πόσο βαθμό;

Υπάρχουν εγκλήματα που θα τα «δικαιολογούσατε» ή θα αποδεχόσασταν την πράξη του θύτη; (εξηγώ μόνο σε περίπτωση απορίας ώστε να μην δώσω συγκεκριμένο παράδειγμα και να κατευθύνω την/ τον συνεντευξιαζόμενη/ο σε συγκεκριμένη απάντηση); Για ποιον λόγο;

Ποια είναι η άποψη σου για τα εγκλήματα εκδίκησης; Αν η απάντησή σου διαφέρει αναλόγως με το κάθε έγκλημα πες μου την άποψη σου για κάθε έγκλημα που σκέφτεσαι.

Τι είναι πιο σωστό για σένα ως όρος και ως πράξη: Εκδίκηση, δικαίωση ή λύτρωση; (Εάν το ΑΣΕ δεν γνωρίζει τι σημαίνουν δίνω τον ορισμό τους όπως καταγράφεται στο λεξικό);
Γιατί;

Ποια θεωρείς τα πιο σημαντικά εγκλήματα για σένα ή την κοινωνία και σε ποιο βαθμό;

Τι πρέπει να πράξουν οι αρμόδιοι φορείς για να μειώσουν τη συχνότητα των εγκλημάτων; Δηλαδή οι φορείς που σχετίζονται με την καταπολέμηση του εγκλήματος ή την υποστήριξη του θύματος ή την τιμωρία του θύτη, π.χ. η αστυνομία, τα δικαστήρια)

Γ' Μέρος (υποθετικά σενάρια αυτοδικίας):

Τώρα θα σου πω κάποια υποθετικά σενάρια και θέλω να μου απαντήσεις με την πρώτη σκέψη που σου έρχεται στο μυαλό (στο τέλος κάθε ερώτησης μετά την απάντηση των υποερωτημάτων για όλα τα σενάρια ρωτάω: “Από το 1 μέχρι το 5, 1= καθόλου, 5= απόλυτα, πόσο επιβλαβές θεωρείς το έγκλημα; Πόσο ανήθικο το θεωρείς; Και πόσο σοβαρό το θεωρείς;”) Στο κάθε υποερώτημα ρωτάω τον λόγο.

Σενάριο 1: Ένα ανήλικο μαύρο κορίτσι βιάζεται από δύο λευκούς άνδρες και το βρίσκει η οικογένειά του σε άθλια κατάσταση. Ο πατέρας του κοριτσιού αποφασίζει να εκδικηθεί όταν καταλαβαίνει ότι μάλλον θα αθωωθούν και τους δολοφονεί στο δικαστήριο. Πραγματοποιείται εκ νέου δίκη για τις δολοφονίες και αθώνεται.

- Τι πιστεύεις για την πράξη του πατέρα;

- Τι πιστεύεις για την αθώωση του πατέρα;

- Από το 1 μέχρι το 5, 1= καθόλου, 5= απόλυτα, πόσο επιβλαβές θεωρείς το έγκλημα;
- Πόσο ανήθικο το θεωρείς;
- Πόσο σοβαρό το θεωρείς;

Σενάριο 2: Ένας έφηβος σκοτώνει τον πατέρα του στην προσπάθεια να σώσει τη μητέρα του από τη συνεχιζόμενη βία του συμπεριφορά.

- Ποια είναι η άποψη σας για την πράξη του νεαρού;
- Τι πρέπει να πράξουν οι αρμόδιοι φορείς όπως αστυνομία και δικαστήρια;
- Από το 1 μέχρι το 5, 1= καθόλου, 5= απόλυτα, πόσο επιβλαβές θεωρείς το έγκλημα;
- Πόσο ανήθικο το θεωρείς;
- Πόσο σοβαρό το θεωρείς;

Σενάριο 3: Μία νεαρή επιτίθενται σε μία συνομήλικη της, διότι έμαθε ότι ο σύντροφος της την απατά μαζί της. Η συνομήλικη της καταλήγει στο νοσοκομείο σε άσχημη σωματική και ψυχολογική κατάσταση.

- Ποια είναι η άποψη σας για την πράξη της νεαρής;
- Πώς πρέπει να αντιδράσει η χτυπημένη κοπέλα; (αν χρειαστεί θα ζητηθεί τα ΑΣΕ να απαντήσουν και για την περίπτωση που η νεαρή ξέρει και για την περίπτωση που δεν ξέρει ότι ο άνδρας έχει άλλη σχέση, αν η απάντηση είναι διαφορετική αναλόγως με το αν ξέρει την αλήθεια τότε ερωτώνται: Τι αλλάζει; Γιατί παίζει ρόλο αυτό;)
- Από το 1 μέχρι το 5, 1= καθόλου, 5= απόλυτα, πόσο επιβλαβές θεωρείς το έγκλημα;
- Πόσο ανήθικο το θεωρείς;
- Πόσο σοβαρό το θεωρείς;

Σενάριο 4: Ένας μεσήλικας δολοφονεί βάνουσα τον ηλικιωμένο κληνίρη πατέρα του, όταν η αδερφή του αποκαλύπτει ότι όταν ήταν ανήλικη την βίαζε επανειλημμένα. Μάλιστα την απείλησε πως αν το αποκαλύψει θα το πληρώσει.

- Ποια είναι η άποψη σας για την πράξη του μεσήλικα;
- Τι πρέπει να πράξουν οι αρμόδιοι φορείς όπως αστυνομία και δικαστήρια;
- Από το 1 μέχρι το 5, 1= καθόλου, 5= απόλυτα, πόσο επιβλαβές θεωρείς το κάθε έγκλημα;
- Πόσο ανήθικο το θεωρείς;
- Πόσο σοβαρό το θεωρείς;

Σενάριο 5: Ένας 50χρονος άνδρας επιτίθενται άσχημα στον αδερφό του, όταν μαθαίνει ότι βίασε την 25χρονη ΑΜΕΑ κόρη του 50χρονου.

- Ποια είναι η άποψη σας για την πράξη του πατέρα;
- Τι πιστεύετε ότι πρέπει να πράξουν οι αρμόδιοι φορείς όπως αστυνομία και δικαστήρια;
- Από το 1 μέχρι το 5, 1= καθόλου, 5= απόλυτα, πόσο επιβλαβές θεωρείς το κάθε έγκλημα;
- Πόσο ανήθικο το θεωρείς;
- Πόσο σοβαρό το θεωρείς;

Σενάριο 6: Σε μία τράπεζα πραγματοποιείται ένοπλη ληστεία από 4 άνδρες. Απειλούν τους πελάτες να μείνουν ακινητοποιημένοι όμως μία νεαρή προσπαθεί να ξεφύγει. Ο ένας άνδρας την πυροβολεί, τραυματίζοντας την ελαφρά. Οι υπόλοιποι του φωνάζουν ότι υποσχέθηκε να μην τραυματιστεί κανείς και ένας εξ αυτών τον πυροβολεί για εκδίκηση.

- Όταν η αστυνομία συλλάβει τους δράστες πώς πρέπει να αντιμετωπίσει τον καθένα;
- Από το 1 μέχρι το 5, 1= καθόλου, 5= απόλυτα, πόσο επιβλαβές θεωρείς το κάθε έγκλημα τραυματισμού;
- Πόσο ανήθικο το θεωρείς;
- Πόσο σοβαρό το θεωρείς;

Σενάριο 7: Μία γυναίκα σκοτώνει τον πατέρα της, όταν μαθαίνει ότι βίασε την μικρότερη αδερφή της και την απείλησε πως αν μιλήσει θα σκοτώσει την μητέρα και την αδερφή της.

- Ποια είναι η άποψη σας για την πράξη της γυναίκας;
- Τι πρέπει να πράξουν οι αρμόδιοι φορείς όπως αστυνομία και δικαστήρια και πώς να αντιμετωπίσουν την δολοφόνο;
- Από το 1 μέχρι το 5, 1= καθόλου, 5= απόλυτα, πόσο επιβλαβές θεωρείς το έγκλημα;
- Πόσο ανήθικο το θεωρείς;
- Πόσο σοβαρό το θεωρείς;

Σενάριο 8: Ένα ανήθικο λευκό κορίτσι βιάζεται από δύο μαύρους άνδρες και το βρίσκει η οικογένεια του σε άθλια κατάσταση. Φαίνεται ότι μάλλον οι ένοχοι θα αθωωθούν και ο

πατέρας του κοριτσιού εξοργίζεται, δολοφονώντας τους δύο άνδρες. Πραγματοποιείται εκ νέου δίκη για τις δολοφονίες και ο πατέρας αθώνεται.

- Τι πιστεύετε για την πράξη του πατέρα;
- Τι πιστεύετε για την αθώωση του πατέρα;
- Από το 1 μέχρι το 5, 1= καθόλου, 5= απόλυτα, πόσο επιβλαβές θεωρείς το έγκλημα;
- Πόσο ανήθικο το θεωρείς;
- Πόσο σοβαρό το θεωρείς;

Σενάριο 9: Ένας οδηγός πάτησε ένα γατάκι στο δρόμο συνεχόμενα παίρνοντας φόρα. Είναι ξεκάθαρο ότι το έκανε επίτηδες για να το σκοτώσει. Βλέπεις αργότερα τον ιδιοκτήτη του γατιού να καίει κρυφά το αυτοκίνητο του οδηγού που σκότωσε το κατοικίδιο του.

- Πώς θα αντιδρούσες;
- Θα το ανέφερες στην αστυνομία;
- (Αν η απάντηση είναι όχι) Ούτε αν η αστυνομία έφτανε σε σένα και σε ρωτούσε αν ξέρεις ποιος έκαψε το αυτοκίνητο του άντρα;
- Από το 1 μέχρι το 5, 1= καθόλου, 5= απόλυτα, πόσο επιβλαβές θεωρείς το κάθε έγκλημα;
- Πόσο ανήθικο το θεωρείς;
- Πόσο σοβαρό το θεωρείς;

Δεύτερη και τρίτη ομάδα:

Μέρος Α δεύτερης και τρίτης ομάδας (κοινό πλαίσιο): Απόψεις

Γενικές ερωτήσεις απόψεων για εγκλήματα:

Ποια εγκλήματα θεωρείς πιο επιζήμια για τα θύματα και σε πόσο βαθμό;

Ποια εγκλήματα θεωρείς πιο ανήθικα για τα θύματα και σε πόσο βαθμό;

Ποια θεωρείς τα πιο σοβαρά εγκλήματα για σένα ή την κοινωνία και σε ποιο βαθμό;

Θεματική αυτοδικίας:

- Ποια είναι η άποψή σου για τα εγκλήματα εκδίκησης; Αν η απάντησή σου διαφέρει αναλόγως με το κάθε έγκλημα πες μου την άποψη σου για κάθε έγκλημα που σκέφτεσαι.

- Τι είναι πιο σωστό για σένα ως όρος και ως πράξη: Εκδίκηση, δικαίωση ή λύτρωση; (Εάν το ΑΣΕ δεν γνωρίζει τι σημαίνουν δίνω τον ορισμό τους όπως καταγράφεται στο λεξικό);
Γιατί;

Έμφυλη θεματική: Ποια είναι η άποψη σου για

- Εγκλήματα στα οποία τα θύματα είναι (συγκεκριμένες) γυναίκες (π.χ. σύζυγος, αδελφή, συναδέλφισσα, συμφοιτήτρια του ατόμου που διαπράττει το έγκλημα); Διαφέρουν από εγκλήματα με θύματα (συγκεκριμένους) άντρες (π.χ. σύζυγος, αδελφός, συνάδελφος, γείτονας, συμφοιτητής του ατόμου που διαπράττει το έγκλημα); (Ο όρος "συγκεκριμένες/ους" είναι για να διαφοροποιηθεί από την περίπτωση όπου τα θύματα μπορεί να είναι άντρες ή γυναίκες 'τυχαία', για παράδειγμα σε μια τρομοκρατική ενέργεια η οποία γίνεται 'στα τυφλά' ή σε ένα αξιόποιο οδικό ατύχημα.)
- Ένα ζευγάρι άνδρας-γυναίκα αντιμετωπίζουν πολύ σοβαρά κοινά οικονομικά και άλλα προβλήματα και λόγω αυτών των προβλημάτων έρχονται συχνά σε σύγκρουση μεταξύ τους και συμπεριφέρονται βίαια. Σενάριο 1: σε μία τέτοια σύγκρουση ο άντρας σπρώχνει τη γυναίκα από το μπαλκόνι του διαμερίσματός τους που βρίσκεται στον 5ο όροφο με αποτέλεσμα αυτή να σκοτωθεί. Σενάριο 2: σε μία τέτοια σύγκρουση η γυναίκα σπρώχνει τον άντρα από το μπαλκόνι του διαμερίσματός τους που βρίσκεται στον 5ο όροφο με αποτέλεσμα αυτός να σκοτωθεί. Συγκρίνετε τα δύο σενάρια.

Θεματική ρητορικής μίσους: Ποια είναι η άποψη σου για

- Την ρητορική μίσους/hate speech;
- Το ότι ένας δημοσιογράφος διατηρεί ιστολόγιο στο οποίο δημοσιεύει συχνά κείμενα με υποτιμητικές αναφορές σε μουσουλμάνους που ζουν στην Κύπρο.
- Το ότι ένας δημοφιλής τραγουδιστής σε μία συνέντευξη σε τηλεοπτικό κανάλι δηλώνει, αναφερόμενος σε πρόσφυγες μετανάστες, τα εξής "Το κόλπο είναι στημένο και έρχονται ορδές ανθρώπων οι οποίοι βιάζουν την πατρίδα μας."

Μέρος Β - Εγκλήματα με θύματα γυναίκες:

Σε κάθε ερώτηση: Τι πιστεύεις για την πράξη του δράστη; Πόσο επιβλαβές θεωρείς το έγκλημα και γιατί; - Πόσο ανήθικο το θεωρείς και γιατί; Και - Πόσο σοβαρό το θεωρείς και γιατί;)

Σενάριο 1: Μία γυναίκα δολοφονείται από τον πρώην σύντροφό της, λίγο μετά που πήγε στην Αστυνομία να τον καταγγείλει ότι την παρενοχλεί ακολουθώντας την σε διάφορα μέρη, συμπεριλαμβανόμενης και της οικίας της.

Σενάριο 2: Ένας άνδρας σκοτώνει τη σύντροφό του όταν αυτή του ζητά αμετάκλητα να χωρίσουν και στη συνέχεια αυτοκτονεί αφού πρώτα αναφωνεί "έτσι θα είμαστε για πάντα μαζί".

Σενάριο 3: Ένας άντρας αποπλανά και βιάζει μία γυναίκα που είναι ΑΜΕΑ.

Σενάριο 4: Ένας άντρας αποπλανά και βιάζει ένα ανήλικο κορίτσι.

Σενάριο 5: Ένας άνδρας, σε μία συναυλία, βρίσκει ευκαιρία λόγω του συνωστισμού και κολλάει πάνω σε μία γυναίκα το μόριό του με ανοιχτό το παντελόνι του.

Σενάριο 6: Μέσα σε μία πανεπιστημιακή βιβλιοθήκη μία φοιτήτρια ένωσε κάτι πάνω στην φανέλα της και αντιλήφθηκε ότι ένας άνδρας εκσπερμάτωσε πάνω της. Όταν ακινητοποιήθηκε ο δράστης εκείνος παραδέχθηκε την πράξη του λέγοντας ότι "ήθελε να εκτονωθεί".

Σενάριο 7: Ένας άνδρας ασκεί συχνά ψυχική βία στη σύντροφό του, λέγοντας της υποτιμητικά λόγια, ότι αν τον χωρίσει "θα το πληρώσει" και ότι χωρίς αυτόν δεν θα τα βγάλει πέρα οικονομικά ούτε θα πετύχει το οτιδήποτε.

Σενάριο 8: Ένας λευκός άνδρας βιάζει ένα μαύρο ανήλικο κορίτσι.

Σενάριο 9: Ένας μαύρος άντρας βιάζει ένα ανήλικο άσπρο κορίτσι.

Μέρος Β' - Ρητορική μίσους

Σε κάθε ερώτηση: Τι πιστεύεις για την πράξη του δράστη; Πόσο επιβλαβές θεωρείς το έγκλημα και γιατί; - Πόσο ανήθικο το θεωρείς και γιατί; Και - Πόσο σοβαρό το θεωρείς και γιατί;)

→ Σενάριο 1: Ένας δημοσιογράφος που αναρτά συχνά αντιρατσιστικά κείμενα στο διαδίκτυο δέχεται απειλές για τη ζωή του από μέλη της κοινωνίας που διαφωνούν με τις απόψεις του.

→ Σενάριο 2: Μία ακτιβίστρια με πολιτικές πεποιθήσεις υπέρ της αποδοχής της διαφορετικότητας σε θέματα σεξουαλικού προσανατολισμού λαμβάνει υβριστικά μηνύματα στα social media.

→ Σενάριο 3: Μία ομάδα ατόμων που ήρθαν πρόσφατα στην Κύπρο παράτυπα από τη Συρία γίνεται στόχος ενός οργανωμένου συνόλου κατά τη μεταφορά της σε κέντρο φιλοξενίας με κυρίαρχο σύνθημα "να πάτε πίσω στα σπίτια σας".

→ Σενάριο 4: Στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης κυκλοφορεί ένα άρθρο με τίτλο "μετανάστης παρενόχλησε σεξουαλικά νεαρή στην Αθήνα". Η είδηση είναι αξιόπιστη και τα μέλη μίας οργάνωσης βρίσκουν την ευκαιρία να την αναδημοσιεύσουν αναφέροντας "μας βιάζουν και εσείς τους βάζετε στο σπίτι σας".

→ Σενάριο 5: Μία οργάνωση πραγματοποιεί δημόσιες ομιλίες στις οποίες αναφέρεται υποτιμητικά σε εθνοτικές μειονότητες.

→ Σενάριο 6: Μία αντιφεμινιστική ομάδα χρησιμοποιεί μεθόδους προπαγάνδας ώστε η κοινωνία να αντιμετωπίσει αρνητικά τις φεμινιστικές ομάδες που δραστηριοποιούνται στη χώρα.

→ Σενάριο 7: Μέσα σε μία τάξη λυκείου μια μεγάλη ομάδα μαθητών κάνει ρατσιστικά, υποτιμητικά, προσβλητικά και υβριστικά σχόλια προς μία συμμαθήτριά τους, λόγω του γεγονότος ότι είναι ομοφυλόφιλη.